

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

**Mládežnické organizace politických stran
v České republice**

Diplomová práce

Autor práce: Hana Slavíková

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: doc. PhDr. Michel Perottino, Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31. 7. 2019

Hana Slavíková

Bibliografický záznam

SLAVÍKOVÁ, Hana. *Mládežnické organizace politických stran v České republice*. Praha, 2019. s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologie. Katedra Politologie. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Michel Perottino, Ph.D.

Rozsah práce: 189 095 znaků

Anotace

Předkládaná diplomová práce zkoumá vztah mládežnických organizací Mladých sociálních demokratů, Mladých konzervativců, Mladých zelených, Mladých lidovců, Mladých křesťanských demokratů a TOP týmu v období 2015-2019, kdy byly sdruženy v Asociaci mládežnických politických organizací, dobrovolné organizaci sdružující na některé z mládežnických politických organizací působících v České republice. Práce se věnuje zejména organizačnímu, názorovému a personálnímu propojení mateřských politických stran a mládežnických organizací. Za tímto účelem vyžívá obsahovou analýzu dokumentů strany a dílčích výstupů. Vychází přitom z teorie institucionalizace, která předpokládá, že politická strana, disponující určitou mírou institucionalizace, má zájem o udržování struktury svých přidružených organizací, díky nimž získává zakotvení ve společnosti. Pro potřeby tohoto zakotvení je zvažována funkce linkage. Cílem práce, kterého je dosaženo komplexní analýzou fungování mládežnických organizací politických stran je pak posouzení míry propojenosti těchto stran v komparativní perspektivě mezi jednotlivými mládežnickými organizacemi. Přes podobné cíle a důvody existence mládežnické organizace pak vykazují dílčí rozdíly, které pomáhají dokreslit úroveň a intenzitu vztahů s mateřskou politickou stranou.

Annotation

The main aim of this diploma thesis is to describe the relations between political parties and their youth political organizations in the Czech Republic as regards the period from 2015 to 2019. Selected youth political organisations – Young Greens, Young Conservatives, Young Social democrats, Young Cristian democrats, Youth of People's Party and TOP Team were in this period members of Association of youth political organization, a voluntary platform dedicated to empowerment of young people interested in politics. The author of this thesis wants to describe the organizational, ideological and personal ties between the party and its affiliated organization. Moreover, this thesis uses the concept of political party institutionalization and linkage, as the existence of affiliated organization in the party structure is a symptom of institutionalized party, but also a part of stabilization structure of this party. The differences between political youth political organisations are results of different types of organizational ties.

Klíčová slova

Politické strany, mládežnické organizace, přidružené organizace, teorie institucionalizace, linkage, organizace politické strany

Keywords

Political party, political youth organizations, affiliated organizations, theory of party institutionalization, linkage, political party organization

Title

Political party youth organizations in the Czech Republic.

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Výzkumný cíl práce.....	11
3. Teoretická část.....	12
3.1. Teorie institucionalizace	12
3.2. Přidružené organizace	23
3.3. Mládežnické organizace.....	24
3.3.1. Úloha linkage politických stran a zapojení mládežnických organizací	26
3.3.2. Funkce mládežnických organizací	29
4. Metodologie.....	31
4.1. Časový rámec výzkumu	31
4.2. Výběr výzkumného vzorku	31
4.3. Analýza vývoje vztahů s mateřskou stranou v průběhu existence mládežnických organizací.....	33
4.4. Organizační uspořádání a propojenost se stranou.....	33
4.5. Analýza kandidátních listin.....	35
4.6. Analýza programových dokumentů a mládežnického tisku	35
5. Praktická část	37
5.1. Mladí sociální demokraté	37
5.2. Mladí konzervativci.....	42
5.3. Mladí lidovci	49
5.4. Mladí křesťanští demokraté.....	54
5.5. Mladí zelení.....	59
5.6. TOP tým.....	65
6. Interpretace výsledků výzkumu a závěr	68
6.1. Shrnutí.....	73
6.2. Summary	74
7. Použité zdroje	75
7.1. Knihy	75
7.2. Odborné články	76
7.3. Závěrečné práce.....	77
7.4. Pracovní listy a příspěvky konferencí	78
7.5. Tiskoviny organizací	78
7.6. Elektronická média	78
7.7. Elektronické příspěvky	79

7.8. Dokumenty	79
8. Seznam použitých zkratek	81

1. Úvod

Mládežnické organizace politických stran jsou součástí skupiny přidružených organizací politických stran, fenoménu, který se dostává do popředí zejména v souvislosti s institucionalizací politických stran a jejich vztahu k segmentům voličů, s nimiž jim tyto organizace umožňují kontakt. Mládežnické organizace jsou široce zastoupenou skupinou těchto přidružených organizací ve spektru politických stran bez ohledu na jejich orientaci na pravolevém spektru a organizační charakteristiky. Jsou však rovněž svébytnou formou projevu vnitrostranické politiky, jejíž výzkum je důležitý ať už z důvodu výzkumu funkcí, které mají v rámci politické strany, případně rolí, které jako takové plní. Jak ukazuje i vývoj vzájemných vztahů těchto organizací a politických stran (jejich mateřských organizací), mládežnické organizace v minulosti i nyní jsou aktivními činiteli ve vnitrostranické politice. Jejich vztahy s mateřskými organizacemi jsou často dynamické, a podoby jejich propojení se liší v závislosti na zájmu strany o jejich hlubší integraci do svých struktur. Neplatí tedy prostá úvaha mládežnické organizaci jako pouhém „křídle“ strany, naopak, mládežnické organizace lze, díky jejich dílčím charakteristikám, zkoumat jako svébytný výzkumný objekt, mající částečný vliv i na tak důležitou otázku, jako je institucionalizace politické strany. Současně, jak je evidentní z řady příkladů vývoje mládežnických organizací, i tyto se postupně mohou institucionalizovat, tedy získávat hodnotu pro své členy samy o sobě, jako struktura, v níž je členství sice omezené věkově, na jejímž uchování však mají její členové zájem i v případě, že její funkce, které plní, se mění, či je organizace částečně v některých vývojových stádiích opouští.

Tato práce se tak zaměřuje na mládežnické organizace politických stran České strany sociálně demokratické (dále jen ČSSD), KDU-ČSL, Občanské demokratické strany (dále jen ODS), Strany zelených a TOP 09. Zkoumá podobu těchto organizací v daném časovém horizontu, jejich vývoj a vztahy s mateřskou stranou.

První částí této diplomové práce je teoretická část, zahrnující stav dosavadního výzkumu problematiky institucionalizace politických stran a definici tohoto pojmu, výzkum přidružených organizací politických stran se zvláštním důrazem na mládežnické organizace, včetně jejich funkcí, a úlohy linkage, kterou mohou tyto organizace plnit pro své strany. Mládežnická organizace tak politické straně pomáhá udržovat linkage se společností, přičemž některé ze znaků této linkage se podstatnou měrou promítají do fungování této přidružené organizace. Vztah strany a jejího prostředí, je důležitý pro prosperování strany, a právě součástí nejbližšího organizačního okolí politické strany jsou přidružené, zde

konkrétně mládežnické organizace politické strany. Formálně mládežnická organizace je součástí nejbližšího organizačního prostředí politické strany, avšak vzhledem k často překrývajícímu se členství politické strany a mládežnické organizace je tento vztah s okolím těsnější než v jiných případech.

Teoretický rámec institucionalizace byl zvolen na základě předpokladu, že institucionalizované strany, za účelem udržení existence strany coby instituce, budou mít zájem na vytvoření a kooperace s podpůrnou strukturou ve formě vlastní organizace, která ji zakotví v konkrétním segmentu obyvatelstva. Strany se liší dle míry dosažené institucionalizace, nicméně určitá míra této institucionalizace je nezbytná, má-li strana přežít (Panebainaco, 1988: 54). Institucionalizované strany se vykazují dle přístupu jednotlivých autorů vykazují sadou charakteristik, častým společným jmenovatelem je pak hodnota přisuzovaná instituci aktéry veřejného prostoru jako např. v pojetí Philipa Selznicka, který pojímá institucionalizaci jako proces charakterizovaný dvěma faktory: adaptabilitou, která odkazuje k snaze o vlastní udržení instituce, a hodnotovou náplň přesahující technické požadavky pouhé organizace (Selznick, 1957). Institucionalizace je významným pojmem pro analýzu politických stran z toho důvodu, že její charakter a míra, a konkrétně vznik institucionalizované členské organizace, ovlivňují organizační vývoj, trvalost a tím dlouhodobou udržitelnost politické strany. Míra institucionalizace ovlivňuje schopnost strany přetrvávat v prostoru, tedy nezbytnou podmínku pro schopnost udržení strany coby instituce (Boyeller, 2013: 50-52).

Stejně tak je nezbytná pro fungování strany důležitá určitá míra organizace. Kromě (1) organizační komplexnosti politické strany Huntington za samostatné proměnné značící míru institucionalizace považuje (2) adaptabilitu oproti rigiditě, (3) autonomii organizací a procedur na ostatních skupinách a metodách chování oproti subordinaci a (4) vnitřní soudržnost organizací a procedur v kontrastu s nejednotností. Tyto dílčí faktory Huntington považuje za součást úspěšné institucionalizace (Huntington, 1968: 12-23), avšak Janda problematizuje tento přístup, a modifikuje model tak, aby zohlednil i protichůdné tendence těchto složek institucionalizace (Janda 1980).

Praktická část pak představuje charakteristiku jednotlivých mládežnických organizací Mladých sociálních demokratů, Mladých konzervativců, Mladých zelených, Mladých lidovců, Mladých křesťanských demokratů a TOP týmu z hlediska jejich vývoje, propojenosti s mateřskou organizací a na úrovni ideové, personální a organizační. Spojující charakteristikou těchto organizací je členství v Asociaci mládežnických politických

organizací v období 2015-2019. Je vycházeno z předpokladu, že strana bude usilovat o to, aby tento vztah byl pokud možno organizačně blízký, založený na principu vzájemné prospěšnosti. Tato prospěšnost nabývá formy vzájemné kooperace, kdy mateřská organizace nabízí členům přidružené organizace systém odměn a pobídek, které je motivují k účasti v této podpůrné struktuře. Mládežnická organizace pak prostřednictvím svých funkcí nabízí mateřské organizaci soubor služeb, které pomáhají v jejím fungování (jako je např. výběr kompetentních kandidátů či zviditelnění strany) a vykonávají specifické organizační činnosti, které přinášejí straně stabilitu, případně mobilizují podporu straně ve společnosti. Často zmiňovanými dimenzemi institucionalizace je externí autonomie, organizační komplexnost, centralizace moci a vnitřní soudržnost. Harmel, Svasand a Mjelde tyto vlastnosti považují za jako teoreticky spojené, avšak koncepčně oddělené od samotné institucionalizace, protože strany v jejich pojetí mohou nabývat různých forem (Harmel, Svasand, Mjelde, 2016: 8).

2. Výzkumný cíl práce

Cílem této závěrečné práce je určení míry propojenosti mateřské politické strany a její mládežnické organizace, identifikování hlavních funkcí, které mládežnická organizace plní ve vztahu ke straně, a určení charakteru propojení přidružené organizace a její politické strany ve vybraném vzorku mládežnických organizací. Tato práce si rovněž klade za cíl na omezeném rozsahu představit co nejkomplexnější charakteristiku těch mládežnických organizací, které se dobrovolně rozhodly k integraci do vlastní vytvořené struktury mimo politickou stranu, a učinily tak další krok k institucionalizaci své vlastní organizace. Primárním zdrojem analýzy organizace jsou stanovy mládežnických organizací a politických stran z důvodu jejich závaznosti a postavení nejdůležitějšího dokumentu organizace.

Za účelem dosažení tohoto cíle pak byly zkoumány podmínky vzniku a historie těchto mládežnických organizací, existence formálních vazeb s politickou stranou, názorová shoda mládežnických organizací a politických stran, profilace činnosti vybraných mládežnických organizací, kooperace a zapojení mládežnické organizace do aktivit strany, a existence personálních vazeb mezi organizacemi.

Výsledkem práce by tak mělo být porovnání jednotlivých organizací na základě uvedených dílčích charakteristik, určení vztahu mládežnických organizací s mateřskými stranami a interpretace výsledků výzkumu na pozadí teorie institucionalizace s přihlédnutím ke konceptu linkage ve smyslu spojení strany s veřejností.

3. Teoretická část

3.1. Teorie institucionalizace

Důvodem, proč byl ke studiu mládežnických organizací politických stran zvolen právě přístup, který nahlíží na jejich povahu optikou institucionalizace je skutečnost, že organizační komplexnost a struktura jednotlivých stran je společným kritériem pro řadu autorů při posuzování úrovně institucionalizace politické strany. Mládežnická organizace coby přidružená organizace politické strany, ač není inherentní součástí struktury politické strany ve smyslu organizační jednotky (Duverger, 2016: 62), jako organizace přidružená k jiné organizaci / suborganizace se na struktuře podílí coby organizační jednotka plnící některé z důležitých funkcí. Samotná mládežnická organizace je součástí institucionalizace strany, protože zakotvení strany ve společnosti, a dále organizační komplexnost se jsou často považovány za základní dimenze institucionalizace, s čímž souvisí rovněž i problematika linkage politické strany.

V případě politologické literatury je institucionalizace pojímána z hlediska buď institucionalizace jednotlivých politických stran, případně jako institucionalizace celých stranických systémů. Problematika institucionalizace stranických systémů, jak je zpracována např. v díle Scotta Mainwaringa, se zaměřuje na úroveň institucionalizace celých stranických systémů jednotlivých států, a interakce těchto systémů se společností, zejména pak na úroveň stability těchto systémů, často rovněž v kontextu nových demokracií. Analýza těchto systémů se pak sestává z analýzy jednotlivých stran a stejnou měrou analýzy jejich interakcí, přičemž právě tato interakční rovina do jisté míry odlišuje studium institucionalizace stranických systémů od institucionalizace jednotlivých stran (v případě studia stran jsou tyto interakce redukovány na posouzení míry adaptability strany vůči vnějším vlivům). V některých případech, zejména co se týče starších děl, nejsou tyto dva přístupy jednoznačně rozlišeny, čímž může docházet k dílčím konceptuálním nejasnostem, přesto některé z těchto přístupů, jako např. institucionalizace v kontextu moderních společností a změn, které jejich vznik doprovázejí, jsou dodnes cenné (např. v díle Samuela Huntingtona, které je představeno níže), zejména pak coby výchozí bod pro definici pojmu institucionalizace. V případě této diplomové práce je institucionalizace zvažována ve smyslu jednotlivých politických stran, nikoli na posouzení úrovně institucionalizace českého stranického systému.

Institucionalizace je fenomén, kterému se dostává zvýšené pozornosti v sociologické a politologické literatuře v posledních desetiletích, přičemž k prvotním iniciativám zpracování problematiky institucionalizace docházelo zejména na poli sociologie organizace. Problematika institucionalizace v politické sféře získala pozornost výzkumníků zejména v na přelomu 80. a 90. let 20. století, částečně i důsledkem konce bipolárního rozdělení světa, kdy s pádem železné opony dochází ke třetí vlně demokratizace. V zemích, jež bývaly součástí sovětského bloku, vznikají strany, které budou později soupeřit v demokratických volbách, a v souvislosti s těmito událostmi přichází do popředí politologického výzkumu problematika politických stran, jejich význam pro budování demokracie a funkce v politickém systému, kdy institucionalizované strany jsou pojímány jako nezbytný element demokratizace v nových demokraciích (Arter, Kestila-Kekkonen, 2014: 932) a výraz politického pluralismu. Způsob organizování těchto nových politických stran pak může přispívat ke stabilitě a legitimitě nových demokracií (van Biezen, 2003: 1-2). Nedílnou součástí tohoto zájmu o politické strany je zvýšený zájem o vývoj politických stran v systému, způsob, jakým se etablují, a jaké funkce strany v nových systémech plní. Na otázku vztahu s demokracií se pak soustředí pojetí stran jako organizací naplňujících demokratickou funkci, kdy např. Dalton, Farrell a McAllister identifikují jako takové strany ty subjekty, jež v různé míře disponují linkage vázající se ke kampani, participační linkage, ideologickou linkage, reprezentativní linkage a policy linkage. (Dalton, Farrell, McAllister, 2013: 17).

V oblasti politické vědy je významnou a stěžejní prací institucionalizace politických stran dílo Angela Panebianca *Political Parties: Organization and Power*, které vychází v roce 1988, a zaplňuje tak do té doby mezeru v odborné literatuře týkající se teorie organizace politické strany a její institucionalizace. Proces institucionalizace Panebianco definuje jako způsob, kterým se strany upevňují, ztrácí charakter nástroje, získávají vlastní hodnotu samy o sobě, přesto že nikdy nejsou zcela oddělitelné od původních cílů, nimiž byly jako organizace založeny Tyto cíle jim propůjčují legitimitu, avšak ochrana a zachování strany se stává pro mnoho podporovatelů vlastním cílem sama o sobě (Panebianco, 1988: 49, 53). Panebianco v úvodu knihy problematizuje definici politické strany coby organizace vymezující se vůči ostatním organizacím primárním cílem v podobě zisku volebních hlasů, přičemž toto konstatování dle něj nevysvětluje důvod, proč politické strany přijímají rozhodnutí, u nichž je zřejmé, že na ně v budoucnu mohou doplatit ztrátou ohlasů voličů, a výjimečnost politické strany oproti ostatním organizacím je dle něj dána specificitou

volebního prostředí, v němž strana jako organizace působí (Panebianco, 1988: 6). Panebianco pro svou analýzu zvažuje genetický model strany, kdy je budoucí konečný stav institucionalizované politické strany ovlivněn předcházejícím způsobem zrodu strany a její následnou konsolidací, a dále vliv interakce mezi genetickým modelem strany, její pozice v průběhu institucionalizační fáze a charakteristika prostředí strany (Panebianco, 1988: 163).

V průběhu stranické konsolidace jsou stranou identifikovány různé cíle, z nichž některé jsou protichůdné, na základě čehož dochází ke vzniku organizačních dilemat. Tato dilemata jsou tvořena otázkami, zda strany pro své uchování volí spíše přístup adaptace na vnější prostředí, či zda má strana svému prostředí dominovat, zda lídr strany disponuje maximální svobodou při přijímání rozhodnutí či zda je proces rozhodování organizačně omezen, zda pobídky distribuované politickou stranou jsou spíše kolektivní či selektivní a zda politická strana konstituována náplň cílů, za jejichž účelem vznikla v souladu s racionálním modelem, či zda se jedná spíše o model přirozeného systému. Dle Panebianca není možné stanovit přesný a univerzálně platný vzorec institucionalizace všech politických stran, avšak je možné identifikovat obecné tendence, které shrnuje pod svým modelem organizační evoluce, který má tři fáze: genezi, institucionalizaci a zralost, v rámci kterých jsou vyvažovány protichůdné cíle strany (Panebianco 1988 17), přičemž institucionalizace je tranziční fází, během které se strana konsoliduje a upevňuje. V rámci vývoje strany se z organizace založené na systému solidarity, snažící se dominovat v externích vztazích svému okolí, která vzniká primárně za účelem naplnění předsevzatých cílů, a s viditelnou ideologií, převažujícími kolektivními pobídkami pro své členy, přinášející velkou autonomii rozhodování stranických lídrů, stává instituce, jež má hodnotu sama o sobě, strana s převažujícím systémem zájmů, jejímž cílem je uchování vlastního přežití s latentní ideologií, převažujícími selektivními pobídkami, omezující rozhodovací autonomii lídrů, která právě za cílem vlastního přežití volí strategii adaptaci na vnější prostředí (Panebianco 1988 17-20).

Výslednou podobu politické strany pak ovlivňuje způsob, jak strana vznikala a organizovala se, tedy její historie, která více než co jiného ovlivňuje organizační charakter stran¹, a vztahy, které strana má k vnějším prostředí (Panebianco, 1988: 49-50). Tímto problematizuje otázku, zda je pro úspěšnou institucionalizaci strany výhodnější uplatnit spíše racionální model, kdy organizace plní svůj technický účel, s odůvodněním, že cíle strany není ani strana

¹ Konkrétními významnými faktory jsou vznik teritoriální difuzí či penetrací organizace, přítomnost externího sponzora poskytující straně legitimitu, a přítomnost charizmatického elementu v podobě stranického lídra (Panebianco 50-52).

schopná a priori přesně definovat, ale současně není možné tyto cíle značit za pouhou zástěrku pro skutečný cíl, jímž je pouze přežití, neboť tyto cíle tvoří ideologické pojivo strany. Stejně tak nelze říci, zda jsou zbytné kolektivní pobídky ve prospěch pobídek selektivních, protože pro uchování legitimacy strany jsou nezbytné. Strana musí distribuovat pobídky kolektivní i selektivní, jejichž ospravedlnění opět zprostředkovává ideologie. Současně uvádí, že vztahy k vnějšímu okolí ve smyslu dominance či adaptace však nelze redukovat na tyto pouhé dva pojmy, protože vztah k vnějšímu okolí je dán tím, zda převažují spíše kolektivní, či selektivní pobídky členům (Panebianco, 1988: 12)². Strana dle Panebianca tak musí vždy do určité míry dominovat svému okolí, aby nebyla zcela závislá, avšak v průběhu času musí být rovněž schopná se částečně adaptovat na toto okolní prostředí a dosáhnout kompromisu (Panebianco, 1988: 13). Dominantní koalice, která je tvořena vedením strany, pak musí požívat jistou rozhodovací svobodu, avšak v souladu s přežitím strany není možné ji nechat svobodu absolutní (Panebianco, 1988: 15).

V souladu s Panebiancovým argumentem podstatnosti genetického kódu strany, do kterého je vepsán organizační původ strany, a který odráží způsob, jak se strana konsolidovala (Panebianco, 1988: 50), zdůrazňuje Nicol Bolleyer vliv způsobu, jak strana vznikla, a charakteru formování strany pro následný proces institucionalizace (Boyeller, 2013: 50). Podobně jako Panebianco upozorňuje Boyeller na vzájemně protichůdné cíle politických stran, které ovlivňují charakter institucionalizace, a dále zejména úlohy lídrů strany, jejichž strategická rozhodnutí ovlivňují výslednou podobu strany coby instituce. Na základě toho pak Boyeller usuzuje, že plně institucionalizovaná strana může být vnímána lídry jako nástroj k překonání vnějších negativních vlivů, či naopak, jako překážka. Na tomto argumentu je evidentní zaměnění jednoho z elementů institucionalizaci – vstupního faktoru – za výsledek, tedy plně institucionalizovanou stranu. Touto překážkou nemusí být nezbytně samotná institucionalizace, ale spíše její vlastnost, kterou může být hodnotová náplň instituce či ideologická orientace, která v případě přílišné rigidity může snižovat adaptabilitu strany, a tedy její schopnost přežití.

V souvislosti s tím, že způsob organizace a výslednou podobu institucionalizace ovlivňuje způsob vzniku politických stran, Ingrid van Biezen pak upozorňuje na zvláštní charakter vzniku politických stran v nových demokraciích, mezi něž Českou republiku řadí. Tyto strany nevznikaly stejným způsobem jako jejich západoevropské protějšky, a jejich odlišnost

2 Přestože např. Randall a Svasand tvrdí, že Panebianco nevyžaduje adaptaci politické strany na vnější okolí (Randall, Svasand, 2002: 10).

je dána jinou posloupností událostí v nových demokraciích. Proces organizace politických stran a institucionalizace je opačný než v tradičních západoevropských demokraciích, kdy z důvodu předchozího období nesvobody nejsou po uvolnění poměrů v systému přítomny strany, které by měly velkou stranickou základnu a propracovanou a rozsáhlou mimoparlamentní organizací, která je nezbytná pro institucionalizaci, a jejíž stav je indikátorem institucionalizace. Politické strany v těchto demokraciích se konsolidují až po uvolnění poměrů, a jejich primárním zájmem není v první fázi extenzivní členství a organizace, nýbrž participace na reformulaci politické sféry. Nedochozí tak k difuzi lokálních organizací, ale naopak nejprve vzniká národní organizace, a až následně expanze organizací (van Biezen, 2003: 29-31). Dále pak van Biezen tvrdí, že strany nevznikají jako reakce na společenskou stratifikaci, ale jejich primární odlišnost v době vzniku je odlišný postoj k institucionálnímu nastavení nově vznikajícího státu (van Biezen, 2003: 32-33). Celý proces je velmi zrychlený a politické strany získávají parlamentní zastoupení za okolností změny režimu téměř okamžitě po svém vzniku, kdy nejsilnější tváří strany se stává party in public office, která až zpětně dává první podněty k vytvoření rozsáhlejší organizace (van Biezen, 2003: 31). Vzhledem k tomu, že většina autorů zdůrazňuje důležitost mimoparlamentních organizací pro povahu a výslednou podobu institucionalizace, vycházíme-li z předpokladu, že jsou-li tyto organizace až druhotným zájmem nových stran, promítne se tato skutečnost do charakteru institucionalizace stran a podob těchto organizací.

Na Panebiancovu teorii organizace a institucionalizace politických stran navazují Richard Katz a Peter Mair v 90. letech, kdy vycházejí jejich dvě zásadní díla věnující se organizaci stran, založené na rozsáhlých výzkumech politických stran v západních demokraciích - *Party organizations: a data handbook on party organizations in western democracies, 1960-90* a *How Parties Organize: Change and Adaptation in Party Organizations in Western Democracies*. Společným motivem těchto významných děl, potažmo výzkumnické snahy, jež za nimi stojí, je ambice nabídnout takový přístup analýzy fungování politických stran, který bude zohledňovat jejich podstatu – tedy to, že v první řadě jsou organizacemi se všemi charakteristikami, které se s tímto pojmem pojí, a důsledky, které toto zařazení přináší. Jedná se tak o odlišný přístup od pojmání vývoje politických stran primárně v důsledku změn a charakteristik prostředí, v němž fungují, které bylo dlouho v politologii dominantní³. V souladu s tímto přístupem tak fungování politických stran, jako např. volební úspěch či

3 Nejedná se o stav prostředí ve smyslu vztahu s nejbližším prostředím z hlediska organizace, jak ho koncipoval pro svou analýzu Angelo Panebianco.

neúspěch dané strany není dostatečně vysvětlen změnami ve společnosti, případně celospolečenským klimatem, v němž tyto strany působí, ale daleko spíše jejich interním stavem ve smyslu organizačních charakteristik, které mohou rovněž vysvětlit důvody chování strany přesvědčivěji než odvolání se na povahu strany coby reakce na požadavky společenských skupin. Tento přístup odvolávající se na zkoumání celospolečenských faktorů již dříve Panebianco definuje jako „sociologickou předpojatost“ (Panebianco 3), z čehož pramení jeho motivace pro zkoumání politických stran z hlediska organizačního uspořádání a institucionalizace.

Koncem druhé poloviny 20. století se začíná všeobecně prosazovat názor, že dochází k soumraku politických stran⁴ spolu se soumrakem masové strany a party on the ground, což je často mylně zaměňována za úpadek významu politických stran jako takových. Toto však dle Katze a Maira není symptomem úpadku party in public office, která se naopak osamostatňuje a může být i nástrojem kontroly nad party in central office (Katz, Mair, 1994: 382-383). Tyto změny by se však měly rovněž promítnout do organizačního uspořádání politických stran (Katz, Mair, 1992: 3), konkrétně pak existuje předpoklad, že pokud strany posilují vazbu na stát na úkor vazby na občanskou společnost, charakter vnitřní organizace strany bude čím dál více ovlivňován státními regulacemi, minimálně z důvodu nezbytnosti příspěvků od státu politické straně (Katz, Mair, 1994: 380). Zásadní změny se pak týkají právě party in central office, tedy strany jako organizace disponující byrokratickým aparátem (Katz, Mair, 1994: 398-399), která byla klíčová pro rozvoj masové strany (Katz, Mair, 1994: 392), a které se dotýká profesionalizace tou formou, že ústřední role party in central office, která se osamostatňuje, se přesouvá z organizace a udržování party on the ground směrem, k mobilizaci masové volební podpory (Katz, Mair, 1994: 383).

3.1.1. Složky institucionalizace

Institucionalizace politických stran je pak v novější odborné literatuře nahlížena zejména dvěma přístupy. Velmi rozšířený přístup odkazuje na institucionalizaci jako proces, kterým se politické strany stávají trvalými hráči v politickém prostoru a kterým se upevňují, případně jako soubor vlastností, které tyto strany vykazují na cestě od organizace k instituci (Artere, Kestila-Kekkonen, 2014: 934). Základní premisa teorie institucionalizace pak vychází z toho, že politická strana je organizace, která se postupně kvalifikuje coby instituce,

4 Přestože by v tomto kontextu bylo vhodnější uvažovat spíše soumrak masové strany, jak ji definoval Duverger.

tedy získává hodnotu pro zapojené aktéry hodnotu sama o sobě, a současně splňuje určité minimum charakteristik, které se liší dle přístupů jednotlivých autorů.

Široce akceptovanou definicí institucionalizace je její pojetí coby procesu, kterým organizace získává hodnotu samu o sobě a stabilitu (Huntington, 1968), a mění se tak z organizace, jejímž primárním smyslem existence je dosahování cílů, které zakladatelé mely při jejím ustanovování, v entitu, jež může existovat již částečně nezávislá na těchto cílech (z hlediska adaptability coby jedné z charakteristik institucionalizace, jež bude představen níže velmi často dokonce musí). Organizace samotná, která je zakládána jako čistě technický nástroj s cílem mobilizace lidské energie vedoucí k dosažení cílů a je tedy jakýmsi postradatelným nástrojem k dosahování cílů a plnění úkolů (Selznick, 1957: 5). Instituce, potažmo institucionalizovaná strana je pak „přirozený produkt společenských potřeb a tlaků“, který ztrácí část své flexibility (Selznick, 1957: 5-7).

Institucionalizaci má dimenzi externí a interní, v závislosti na povaze charakteristik, které je možné institucionalizovaným stranám přisoudit. Dle klasické práce Angela Panebianca institucionalizace má dvě dimenze – dimenzi autonomie (externí dimenze), lišící se v závislosti na míře závislosti na okolním prostředí strany, a dimenzi systémovosti (interní dimenze). Strana se vždy musí stát do jisté míry nezávislou na svém okolí, přesto nesmí zcela ztratit s tímto okolím veškerý styk, což by bylo vzhledem k charakteru procesu kontraproduktivní, protože strana by se stala příliš rigidní a neakceschopnou tváří tvář potenciálním destabilizačním tendencím. Tato autonomie strany na okolním prostředí se projevuje zejména kontrolou vlastního financování (což je vzhledem k státním příspěvkům v důsledku sblížení stran a státu stále obtížnější). Systémovost strany, odkazující na vnitřní organizační soudržnost strany, je pak relevantní pro obsah této práce. Tato druhá dimenze odkazuje na několik faktorů, dle kterých je možné tuto systémovost měřit: (1) míru rozvoje centrální mimoparlamentní organizace (rozvinutý byrokratický aparát a národní organizace), (2) podobnost organizačních struktur v jednotkách na stejných hierarchických úrovních (místních organizací), (3) způsob a pravidelnost financování strany, (4) vztahy s externími přidruženými organizacemi a (5) vztah mezi stanovami a skutečnou podobou mocenské struktury (Panebianco, 1988: 58-59).

Randall a Svasand k přesnější operacionalizaci složek institucionalizace přidávají dimenze strukturální a postojovou (Randall, Svasand, 2002: 12-14). Do dimenze strukturální a interní řadí systémovost, charakterizovanou formalizovanou strukturou a vytvářením masového členství a pravidelností vztahů, do interní a postojové dimenze je zařazen hodnotový obsah

instituce, v rámci kterého se utváří vlastní specifická kultura a hodnotový systém. Externí dimenze v kombinaci se strukturální pak obsahuje autonomii rozhodování strany, závisující na formě provázanosti s jinou organizací, a kombinace dimenze externí a postojové obsahuje reifikaci, tedy zvěcnění existence strany ve veřejném povědomí (Randall, Svasand, 2002: 13-14). K samotnému faktoru adaptability, který má ovlivňovat schopnost strany přežít v dlouhodobém horizontu, uvádějí, že je pro analýzu vhodnější ji zařadit nikoli jako klíčový znak institucionalizace, ale spíše jako pravděpodobný, nikoli však nevyhnutelný důsledek institucionalizace s tím, že strana, která je vysoce institucionalizovaná, nemusí být schopna adaptability na vnější podmínky a rovněž doplňují, že jednotlivé dimenze mohou být vzájemně protichůdné (Randall, Svasand, 2002: 14-15). Na reifikaci politické strany se odvolává ve své analýze rovněž Kenneth Janda, který upozorňuje na skutečnost, že političtí aktéři zvěčňují politickou stranu již svým chováním, a tato strana se tak stává pevně zakořeněnou v myslích politických aktérů (Janda, 1980: 19).

3.1.2. Institucionalizovaná strana

Minimální definici institucionalizované strany představili na základě výzkumu stability západoevropských stran Richard Rose a Thomas Mackie, kteří za institucionalizovanou stranu považují stranu, která se účastnila voleb ve třech po sobě následujících volebních obdobích, přičemž se odvolávají na charakteristiku strany jako organizace usilující o zvolení ve volbách, skutečný volební úspěch či neúspěch strany ve smyslu zisku mandátů pak pro ně není samostatným kritériem (Rose, Mackie, 1988: 533-536). Prerekvizitou pro to, aby se strana stala institucionalizovanou pak pro ně je vytvoření sítě lokálních organizací, které následně vstupují do volební soutěže na národní úrovni, nominace kandidátů pro národní volby, a nakonec pokračování v této činnosti v následujících volebních obdobích (Rose, Mackie, 1988: 535). Rose a Mackie uvádějí, že se jedná do jisté míry o arbitrárně zvolené období pro účely jejich analýzy, nicméně tato podmínka byla přijata i některými jinými autory.

Institucionalizace je Randallem a Svasandem definována jako proces, kterým se strana stává zavedenou ve smyslu integrovaných vzorců chování a postojů (Randall, Svasand, 2002: 12). Dimenze rutinizace chování politické strany je rovněž jedním ze dvou centrálních fenoménů, které s pojmem institucionalizace strany spojuje Steven Levitsky. Rozlišuje mezi rutinizací vzorců chování formální a neformální. Tento přístup v jeho pojetí pak přináší do výzkumu institucionalizace nový přístup spočívající v rozlišení institucionalizace formální a

neformální (Levitsky, 1998: 77-79). V rámci druhé dimenze Levitsky není jednotkou analýzy celá instituce, ale spíše pouze vzorec chování uvnitř instituce. Institucionalizace pohledem rutinizace je nahlížena jako „proces, kterým jsou stabilizovány očekávání jednotlivých aktérů v souladu s pravidly a ustálenými praktikami, a chování daných aktérů se tak stává předvídatelným, a současně jsou možnosti chování aktérů těmito pravidly omezeny. Důležitost neformální rutinizace pak je zařazena jako důležitý prvek ovlivňující podobu vnitrostranického fungování (Levitsky, 1998: 80, 86). Druhou součástí institucionalizace je pak v jeho pojetí stejně jako v případě Samuela Huntingtona, a později i při analýze Randalla a Svasanda opět hodnotová náplň dané organizace. Fluidnost pravidel a různost kariérních cest stranických lídrů, které jsou činěny v rámci organizace, jsou rovněž jedněmi ze znaků organizace, které současně usnadňují případnou změnu původních cílů, s nimiž byla organizace založena, a které tak odkazují na míru adaptability organizace (Levitsky, 1998: 85).

Svasand pak dále ve spolupráci Robertem Harmelem a Hilmarem Mjelde rozvíjí konceptuální přístup se třemi oddělenými dimenzemi charakterizovanými rolemi: (1) instituce jako interně institucionalizovaná organizace, vyznačující se rutinizovaným stranickým chováním, (2) instituce jako konstrukt, který je vnímán ostatními aktéry, a s tím související jednání, které aktéři volí a (3) objektivně trvalá organizace, která je schopná překonat nepříznivé okolnosti a překážky (Harmel, Svasand, Mjelde, 2016: 7). Přístup Harmela, Svasanda a Mjeldeho pak zčásti navazuje na pojetí institucionalizace Kennetha Jandy spíše jako jednoho z aspektů externích vztahů strany, nežli znaku vnitřní organizace (Randall, Svasand, 2002: 11). Kenneth Janda pro operacionalizaci institucionalizace politické strany identifikuje šest základních proměnných: (1) rok vzniku, přičemž vychází z úvahy, že strany, které jsou starší, mají vyšší míru institucionalizace, (2) změny jména strany, kdy považuje co nejmenší počet změn jména strany za znak vyšší míry institucionalizace z důvodu jasného vědomí vlastní stranické identity, (3) organizační diskontinuitu, definovanou úrovní stranického štěpení a fúzí, (4) konkurenci v rámci vedení strany, operacionalizovanou nedávnými změnami ve vedení strany, spíše nežli četností těchto změn, (5) legislativní nestabilitu, která je důležitější než úroveň reprezentace v legislativním orgánu a (6) volební nestabilitu danou fluktuací volebních výsledků strany (Janda, 1980: 19-27). Harmel, Svasand a Mjelde poukazují na problematické zařazení změny jména strany a organizační diskontinuity, přičemž poukazují na to, že přítomnost obou proměnných může naopak znamenat zvyšování míry institucionalizace ve smyslu dozrávání

identity strany a rozšiřování či zužování stranického záběru. Ačkoli dle jejich pojetí mohou být institucionalizované strany organizačně komplexní či jednoduché, určitá forma organizační struktury a jisté míra komplexnosti je však pro posouzení strany coby institucionalizované nezbytné, neboť, jak dokládá praxe některých politických stran, organizační struktura na nižších úrovních pomáhá straně přežít v obtížných časech. Pokud je instituci samé přisuzována jejími členy hodnota, a její dlouhodobá trvanlivost a udržitelnost je důležitou charakteristikou, je pak ve vlastním zájmu stranu, při dosahování tohoto cíle, spíše preferovat komplexnější strukturu (Harmel, Svasand, Mjelde, 2016: 8-9).

Také Matthias Basedau a Alexander Stroh, navazují na operacionalizaci Randalla a Svasanda, a přejímají jejich konceptuální rozlišování mezi organizacemi a institucemi. Jednoduchou maticí o čtyřech buňkách s proměnnými rozděleními v závislosti na dimenzi do úrovní interní a externí, a strukturální a postojové, upravují. Ponechávají dimenze externí a interní, které doplňují dimenzemi stability a hodnotové náplně instituce. Do dimenze externí stability zařazují fakt, zda se strana může spolehnout na své zakořenění ve společnosti, zatímco do úrovně vnitřní stability zařazují úroveň stranické organizace. V dimenzi externí hodnotové náplně je zařazena autonomie, v úrovni interní hodnotové náplně pak soudržnost strany (Basedau, Stroh, 2008: 9-10).

Harmel a Svasand se při identifikování složek institucionalizace věnují i roli lídrů. Role lídrů strany, kterou zdůrazňují Harmel a Svasand, stejně jako v kontextu nových demokracií Boyeller a Basedau a Stroh, je pro institucionalizaci důležitá ze dvou důvodů – strana musí být schopna přežít první generaci lídrů, kteří ji zakládali, případně od lídrů, kteří jsou ve vedení strany v daném momentu a současně existovat v myslích veřejnosti nezávisle na těchto lídrech, a současně vykazovat opakující se vzorce chování, které jsou oceňovány těm, kdo se s danou stranou identifikují (Janda, 1980: 19). Otázka leadershipu je podstatná i proto, že strategická rozhodnutí vůdců stran mají dopad na fungování, který není možné vždy dostatečně předvídat, kdy i komplexnější organizační struktura může vést k problémům v interního fungování strany díky vzniku třecích ploch na různých úrovních (Boyeller, 2013: 54), kdy např. může ohrozit jeden z faktorů institucionalizace, vnitřní koherenci a jednotu v případě názorového nesouladu místní organizace s národním vedením. Přesto jako žádoucnější je stále vnímána organizační komplexnost, z důvodu schopnosti komplexnější organizace zajistit si větší loajalitu členů, a v případě, že jeden účel/cíl organizace v průběhu času upadá či zcela zmizí, v rámci komplexní struktury je možné jej nahradit účely/cíli jinými (Huntington, 1968: 18). Jak již bylo řečeno, institucionalizace je pojímána jako

proces, avšak rozčlenění tohoto procesu na jednotlivé fáze se věnuje spíše menšina autorů, zejména pak při analýze stran, u kterých je důležitá úloha stranického lídra/zakladatele, kdy současně dochází k zohlednění významu stranického vedení pro vývoj strany v jednotlivých fázích (Harmel, Svasand, 75; Pedahzur, Brichta, 2002: 37-39). Harmel a Svasand, stejně jako Pedahzur s Brichtou rozlišují tři fáze vývoje strany v případě stran ustanovených okolo charizmatických vůdců s rozlišením potřeb, které strany mají v jednotlivých obdobích vývoje (Pedahzur, Brichta, 2002: 37-39). Úlohu leadershipu zvažuje i Nicole Boyeller, která tak navazuje na důležitost, kterou roli lídra ve formativní fázi organizace politické strany zdůrazňoval Panebianco (Boyeller 2013). Tato důležitost je dána zásadností výběru klíčových ideologických hodnot, okolo kterých je budována politická strana, a které, přestože organizace později coby instituce získává hodnotu i jinou, než ideologickou, nikdy zcela neopouští. Ideologie, která vytváří základ kolektivní identity, tak hraje významnou roli ve formativní fázi strany (Panebianco, 1988: 53). Největší vliv v politické straně pak má dominantní koalice, která je schopna kontrolovat co nejefektivněji co nejvíce nejdůležitějších zón nejistot, ve kterých mohou hrozit významně potenciální nebezpečí pro stabilitu strany (Panebianco 1988).

Arter a Kestila-kekkonen přinášejí definici institucionalizované strany jako strany se stabilní voličskou základnou a podporovateli, která má díky nim pevné zakořenění ve společnosti, která má k dispozici efektivní organizační strukturu včetně členského jádra, potenciálních budoucích lídrů a množství rolí a autorit značící určitou úroveň autonomie a systémovosti, a jejíž zvolení zástupci do legislativního orgánu jednájí soudržně (Arter, Kestila-Kekkonen, 2014: 937). Institucionalizaci pak podle nich probíhá ve třech dimenzích. Jedná se o (1) volební institucionalizaci měřenou stabilitou volební podpory strany, (2) vnitrostranickou institucionalizaci operacionalizovanou členstvím politické strany a (3) legislativní stranickou institucionalizaci, která odkazuje na soudržnost strany jako legislativního aktéra (Arter, Kestila-Kekkonen, 2014: 938-941). Tento přístup navazuje na rozdělení fází vývoje Randalla a Svasanda na (1) identifikaci a komunikaci poselství strany vůči voličům, (2) vytvoření organizační struktury a (3) stabilizační fázi, kterou doprovází vnímání strany jako potenciálně podílející se na vládě (Randall, Svasand, 2002: 75). Každá z těchto fází v přístupu Harmela a Svasanda pak potřebuje jiný typ stranického lídra v souladu s potřebami té dané fáze.

3.2. Přidružené organizace

Přidruženými organizacemi politických stran pro účely této práce se rozumí všechny organizace, které sdružují zájmové, profesní a neformálně definované skupiny s politickými stranami, jejichž úlohou je formální i neformální artikulace a agregace zájmů určité skupiny, věnující se na rozdíl od stran pouze specifickým zájmům nebo určitému segmentu obyvatelstva, stupující do více či méně stálých interakčních vztahů se stranami, jež představují zprostředkovatele mezi stranickými elitami a voliči z určité části společnosti (Poguntke, 2000: 35). Thomas Poguntke rozlišuje čtyři základní typy přidružených organizací, lišící se mírou kontroly uplatňované stranou nad organizací, typem a překryvem členství ve straně a organizaci, typem organizačního spojení s stranou, vlivem organizace a typem zájmů, které organizace má.

Jak upozorňují Basedau se Strohem, dobrým indikátorem zakořenění strany ve společnosti je existence silných vazeb na jednotlivé skupiny občanské společnosti, jako je církev či odborové organizace (Basedau, Stroh, 2008: 13). Mládežnické organizace politických stran lze charakterizovat jako přidružené organizace politických stran, jejichž členové splňují věkové kritérium, ve sledovaném vzorku 15-35 let, v případě Mladých zelených 16-30, resp. 35 let. Tyto organizace, nacházející se v bezprostředním organizačním okolí mateřské strany, je z hlediska rozčlenění jednotek politické strany obtížné odlišit od jednotek inkorporovaných přímo ve struktuře strany (Duverger, 2016: 62). Jako přidružené organizace mládežnické organizace vykazují specifický, více či méně formalizovaný vztah k politické straně, založený na směně hlasů, které strana získá díky těmto organizacím, za prosazování určitého druhu politické agendy, přičemž tento vztah je založen na více či méně formalizovaných vztazích mezi elitami politické strany a elitami dané přidružené organizace (Poguntke, 2002: 2).

Přidružené organizace vznikaly původně jako součást masových stran, které vykazovaly tendenci obklopovat své členy specifickým organizačním prostředím od kolébky do hrobu, a jejich rozšíření na většinu typů stran je možné charakterizovat tzv. nákazou zleva, přístupem stran, které převzaly množství distinkčních znaků, které vykazovaly původně strany, jejichž ideová náplň byla levicová (Duverger 2016). Přidružené organizace se pak vzájemně liší organizační vzdáleností od mateřské strany, v jehož případě platí, že čím je přidružená organizace nezávislejší na mateřské organizaci, tím snáze může vytvářet nové vazby s určitými společenskými segmenty, které by samotné mateřské organizace

oslovovaly svým profilem obtížněji. Naopak organizace, které nejsou na straně závislé, jsou méně stabilní a trvanlivé (Poguntke, 2000: 40). Kromě odlišného organizačního uspořádání, odlišujícího přidružené organizace, existují různé zájmy přidružených organizací, které mohou mít na stabilizaci voličů větší vliv, než formy organizačního uspořádání.

Je možné rozlišit mezi mateřskými stranami a přidruženými organizacemi dva druhy zájmových vztahů, vnější a vnitřní zájmový vztah, který dělí organizace na vnitřní a vnější ve vztahu k mateřské organizaci, a o míru, do jaké jsou strany vázány společenské zájmy, které existují i nezávisle na příslušné mateřské organizaci (Poguntke: 2000, 40-41). Externí přidružené organizace často vznikaly již před samotnými stranami, a následně některé daly rovněž popud ke vzniku politické strany, která jejich zájmy zastupuje na parlamentní úrovni, a poskytovaly těmto stranám legitimitu. Jedná se o klasické zájmové organizace, které vedly ke konsolidaci společenských strukturálních štěpení v evropských společnostech (Poguntke, 2000: 40-45). Jedná se např. o církevní organizace, sdružení zastupující zájmy zemědělců, organizace vzniklé za účelem ochrany životního prostředí, mírová hnutí atd. Interní přidružené organizace naopak vznikají výhradně z podnětu mateřské politické strany. Z tohoto důvodu je jejich existence závislá na obsahu a organizace politické strany. Jejich existence je výsledkem vědomé stranické snahy o připoutání čisti společnosti pevně ke straně prostřednictvím organizační integrace (Poguntke, 2000: 41). Na základě tohoto rozlišení je pak mládežnické organizace politických stran možné zařadit do kategorie interních přidružených organizací.

3.3. Mládežnické organizace

Mládežnické organizace zařazuje Poguntke do kategorie tzv. vedlejších organizací politické strany (v originále affiliated organisation, Neben-organisation), které jsou zakládány coby součást vědomé organizační snahy politické strany o zvýšení jejich přitažlivosti pro určitý typ určité socioekonomické skupiny. Do této kategorie zařazuje dále organizace sdružující ženy či náboženské minority (Poguntke, 2002: 4). Tyto organizace se pak vyznačují individuálním typem stranického členství, částečným překryvem členství v obou organizacích, individuálními členskými právy, formálním typem organizační vazby mezi oběma organizacemi, vysokou mírou kontroly uplatňované nad přidruženou organizací a proměnlivým vlivem organizace na politickou stranu (Poguntke, 2000: 38). Stabilizace konkrétních voličských segmentů ve společnosti, ke které přidružené, a tedy i mládežnické organizace přispívají, je pak možná zejména díky tomu, že tyto organizace svým

charakterem jsou schopné strukturálně integrovat do daného politického tábora jedince, které by bez existence těchto organizací byly pro strany jen obtížně organizačně dosažitelné (Poguntke, 2000: 35).

Vzhledem k jejich ideologicky neutrálnímu charakteru jsou mládežnické organizace velmi běžné mezi politickými stranami, jak ukazují výsledky Political Party Database Project a analýza četnosti přidružených organizací v západní Evropě mezi lety 1960-1989, kterou provedl Thomas Poguntke (Poguntke, Scarrow, Webb, 2016). Tyto organizace jsou nezávislé na ideologické orientaci strany, jsou tedy dostupnou organizační možností pro většinu politických stran (Poguntke, 2000), přičemž současně tyto organizace tvoří vhodnou infrastrukturu podporující mateřské strany. Nepřítomnost mládežnických organizací u některých mladých politických stran je pak kromě nedostatečné organizační struktury, na kterou zejména mladé strany předem rezignují, vysvětlitelná i samotnou povahou strany, která sama o sobě natolik integruje mládež či ženy, že samostatné vytvoření mládežnické či organizace může být nadbytečné, jako např. u některých stran s environmentální tematikou či u Pirátů, které jsou i tak charakteristické absencí silných organizačních vazeb (Poguntke 2000; Poguntke, 2002).

Generační dimenze mládežnické organizace má význam pro strany přijímající definici mládeže jako specifického sociálního statusu, která je považována za adekvátní pro všechny oblasti veřejných politik (Bargel, 2009a: 76), což odpovídá skutečnosti, že problémy této sociodemografické skupiny a jejich řešení jsou konstruovány v závislosti na kritériu věku. Věk zde funguje jako zdroj identifikace a vysvětlení chování příslušníků této skupiny (Blöss, Feroni, 2005: 2), na základě kterého jsou skupině mládeže přisuzovány, a s jejíž pomocí jsou interpretovány některé vlastnosti, ale je rovněž prostředkem sociální kontroly (Blöss, Feroni, 2005: 2-3). Společenská identifikaci určité skupiny se je tak odvozená od biologické charakteristiky věku. Kromě věku je pak sociální identifikace a kategorizace v rámci mládeže prováděna prostřednictvím úrovně dosaženého vzdělání a socio-prostorovou identitou, resp. Místní příslušností mladých lidí. Definice mládeže je prováděna prostřednictvím morálních kvalit, které jsou této skupině přisuzovány, přičemž mládež je vnímána ambivalentně – buď jako skupina s velkým inovačním potenciálem a znalostí nových technologií, případně jako skupina charakterizovaná nezaměstnaností a neukončeným vzděláním (Blöss, Feroni, 2005: 3).

Mládežnické organizace politických stran dostaly do popředí výzkumnického zájmu v České republice v posledních letech, v západní Evropě pak v posledních desetiletích. Kromě

přístupu organizačního, který uplatňuje ve své analýze Thomas Poguntke, se zejména ve frankofonním prostředí objevila řada spíše sociologicky zaměřených prací, které zkoumají mládežnické organizace jako specifické prostředí, kde se formují noví lídři politických stran. Přestože prvotní záměr této práce není provedení sociologického výzkumu mládežnické organizace, ale spíše zaměření na jejich organizační charakteristiky, sociologický směr výzkumu představuje velmi významný zdroj, který pomáhá k porozumění a pochopení těchto organizací, a je tak považováno za vhodné uvést některé z poznatků, kterých bylo v této větvi výzkumu dosaženo.

3.3.1. Úloha linkage politických stran a zapojení mládežnických organizací

Vzhledem ke komplexnímu fenoménu, kterým mládežnické organizace jsou, je rovněž přihlédnuto ke konceptu linkage coby funkci, kterou tyto strany mají ve vztahu ke svým členům, občanům a státu. Veškeré funkce politických stran, jako je umožnění participace občanů, výběr národních lídrů, alokace zdrojů, kontrola chování a propagace hodnot, jak podotýká Lawson, probíhají v kontextu interaktivního propojení, a vyžadují spojení mezi různými úrovněmi agregace, proto je funkce linkage extrémně důležitá pro fungování politiky ve smyslu politics (Lawson, 1988: 15). Současně rozlišuje čtyři základní druhy linkage, z nichž některé jsou v demokraticky uspořádaném systému žádoucí (participační a volební linkage), zatímco jiné nikoli (klientelistická a direktivní linkage) (Lawson, 1988: 16-17). V demokratické společnosti je nejčastěji nejsilnější linkage volební s prvky linkage ostatních. Přidružená organizace politické strany pak vykazuje nejsilněji prvky linkage participační, která značí, že strana existuje coby zprostředkovatel umožňující občanům účast na vládě, a sice tím, že strana upravuje program, vybírá kandidáty, a funguje jako zpětná vazba pohánějící k odpovědnosti své reprezentanty.

Koncept linkage však odkazuje i na způsob, jak politické strany spojují se státem zvláštní zájmy určitých skupin, jako v tomto případě sociodemografickou skupinu (Lawson, 1988:1). K zpracování konceptu linkage bylo přistoupeno zejména z důvodu skutečnosti, že linkage politických stran je dána zejména jejich charakteristikou, kterou teoretička Kay Lawson považuje za zásadní, a sice funkci spojování občanů a státu ve smyslu oboustranného vztahu, a tento aspekt lze zpozorovat i v případě zřizování mládežnických organizací. Spojování občanů a státu, funkce linkage, je současně zásadní pro legitimitu politických stran, přičemž toto prvotní poslání, pokud selhává, může vést k tomu, že politická strana coby organizace je v systému nahrazena jinou organizací, jako jsou např. alternativní, environmentalistické,

doplňkové, komunitární či protiautoritářské strany (Lawson, 1988: 14-30). Mládežnická organizace jako přidružená organizace, či jak ji definuje Thomas Poguntke přiřčení spolupracující vedlejší organizace, nesdílí s těmito organizacemi charakteristiku potenciální hrozby pro politické strany ve smyslu nahrazení jejich místa v systému. Kromě jiných funkcí, které mládežnické organizace pro politickou stranu plní, a které jsou považovány stranami i samotnými mládežnickými lídry za zásadní, je možné tyto organizace mimo jiné vnímat i jako jisté dodatečné opatření politické strany, které zabraňuje (či by mělo zabraňovat) nedostatečnou artikulaci potřeb určité části obyvatel. Mládežnické organizace politické strany by tak kromě jiného měly být, přes svůj univerzální charakter, tou organizační spojnici, která by měla představovat spojnici mezi stranou a definovanou věkovou skupinou ve společnosti.

Linkage politické strany je zde uvedena i s vědomím, že politické strany z hlediska nelze redukovat na pouhou funkci linkage jako prostředek vyjádření potřeb a zájmů společnosti, neboť jako organizace, existující pouze proto, aby plnila cíle je v rozporu s definicí instituce, a současně ztrácí autonomii (Huntington, 1968: 20). Přesto, tyto organizace se vyznačují dvěma charakteristikami: „artikulují a agregují zájmy vzhledem k politické straně a jsou důležitým prostředníkem mezi politickou stranou a společností“ (Poguntke: 2002: 2). Přestože Richard Katz přikládá větší důležitost linkage mezi politickou stranou a státem nežli mezi státem a občanskou společností (Katz, Mair, 1994: 377), tato linkage je stále důležitou skutečností pro vnímání úlohy strany. Pro přidružené organizace jsou však zásadní linkage spojující elity a občanskou společnost, respektive vládními institucemi a elektorátem (Poguntke, 2002: 1). Cílem této práce není primárně zkoumání linkage politických stran, a bude tak kladen důraz na to, aby nedošlo k převažující tendenci posuzovat organizaci politických stran na základě jejich vztahu k občanské společnosti (Katz, Mair, 1994: 373). Avšak právě proto, že přidružené organizace jsou zakládány s cílem stabilizace pozice strany ve společnosti a volební stability je vhodné je na tomto místě připomenout.

Mládežnické organizace plní tak mimo jiné funkce, které budou představeny níže, funkci organizační linkage, pro strany, jejichž uchování, kromě jiného, je zapotřebí zakořenění ve společnosti, přičemž tato skutečnost je reflektována i výběrem dimenze „zakořeněnosti“ pro operacionalizaci míry institucionalizace strany v některých přístupech, které byly představeny výše v teorii institucionalizace (Poguntke 2002 1). Kromě přidružených organizací pak tvoří vlastní přímou či nepřímou organizační linkage v bezprostředním okolí politické strany dále nová společenská hnutí a členská organizace strany. Tuto organizační

linkage pak doplňuje linkage přímá, která je zajišťována masovými médii a výzkumy veřejného mínění (Poguntke 2002 6-9). Linkage, která je mezi organizacemi utvářena, může být neformální, charakterizované semipermanentním vyjednáváním mezi elitami obou organizací v případě, že jsou tyto elity a organizace na sobě nezávislé (Poguntke 2002 6), ke kterému dochází v reakci na tlaky (Lawson, 1988: 25) či formální, které jsou tvořeny personální penetrací mezi organizacemi, která je ukotvená stanovami, a která se zpravidla týká právem přístupu zástupců organizací do některých orgánů strany (Poguntke 2002 5-6). Mládežnických organizací se mohou týkat oba typy, přičemž v českém prostředí je zastoupena spíše neformální vazba z toho důvodu, že přestože zástupci mládežnických organizací mají často přístup do nejvyšších orgánů strany, kterým je celorepublikový sjezd, tento přístup není garantován stanovami.

Thomas Poguntke navrhuje měření organizační linkage politické strany prostřednictvím počtu a intenzity organizačních vazeb mezi stranou a organizací. Pokud je funkcí mládežnické organizace stabilizace voličského segmentu, je rozsah této stabilizace větší v případě formálních vazeb mezi stranickými elitami a přidruženou organizací (Poguntke 45). Vzhledem ke skutečnosti, že v českém prostředí je formální vazba mezi mládežnickými organizacemi a politickými stranami výjimkou, a mezi zkoumanými stranami nebyla ani v jednom případě identifikována zakotvenost takové vazby ve stanovách mateřské organizace (Poguntke, 2002: 12).

Pokud tak budeme souhlasit s tvrzením, že trendem posledních let je ztráta schopnosti politických stran vytvářet tradiční kolektivní linkage, a posilující selektivní linkage, která je rozvíjena prostřednictvím systému individuálních odměn členům strany, motivujících k udržení stranického členství, mládežnické organizace můžeme zařadit do kategorie kolektivní linkage „linkage by rewards“, která představuje kanál pro směnu přijímané politické agendy za hlasy voličů (Ignazi, Farrell, Römelle, 2005: 27), stejně jako do kategorie selektivní linkage, díky které získávají členové individuální odměny za členství. Richard Katz v této souvislosti rovněž hovoří o mizející funkci linkage v důsledku ubývání benefitů, které členům přináší jejich strana, oslabování sociologických a psychologických vazeb mezi stranou a jejími členy, ale zejména v důsledku toho že strany se „sami stávají státem“ (Katz, 1990: 158-159).

3.3.2. Funkce mládežnických organizací

Mládežnické organizace coby přidružené plní pro politickou stranu řadu funkcí, přičemž jejich definice je výchozím bodem pro jejich zkoumání (Poguntke 35). Část z těchto funkcí byla míněna výše jako obecná charakteristika přidružených organizací politických stran, a jako úloha linkage, některé jsou pak specifické pro mládežnické organizace.

Kromě zprostředkování zakořenění strany v určité části společnosti a rozšíření povědomí o činnosti strany včetně politické socializace je to pak významná funkce rekruční. Tyto organizace představují důležitou vstupní bránu do světa politiky pro budoucí členy parlamentu – jak poznamenává Ettore Recchi, žádný z přístupových kanálů do národního legislativního tělesa negeneruje takové množství členů parlament (Recchi, 2001: 109). Význam mládežnické organizace spočívá v tom, že poskytuje svým členům možnost získat schopnosti pro povolání, jemuž se nedá naučit“ (Bargel, 2014: 172-173). Kromě možnosti poprvé se zapojit do politické činnosti, účastí na aktivitě těchto organizací získávají budoucí mladí politici profesionálové příležitost osvojit si vzorce chování využitelné v budoucí politické praxi, a současně řadu schopností jako vedení diskuze, veřejné vystupování atd. Dochází tak tedy k profesionalizaci těchto členů prostřednictvím socializace na místě v průběhu praktikování politické činnosti (Bargel, 2014: 172). Mládežnické organizace se však mohou v období významných politických změn podílet na generační konstrukci priorit a zájmů, jak ukazuje Mathieu Dubois na generaci šestaosmdesátníků ve Francii a Německu, přispívající k šíření tzv. mladé kultury ve společnosti (Dubois, 2014: 2-3).

Kromě těchto rolí pak historicky mládežnické organizace plnili funkci čistě socializační díky pořádání společenských a volnočasových aktivit pro své členy, ve kterých byla politická dimenze upozaděna, k nevoli členů mateřské politické strany (Dubois, 2014: 4; Sanchez, 2008: 9). Upuštění od primariátu politického náboje mládežnické organizace může však být i strategickým tahem, zcela v souladu s intencemi mateřské organizace, která cílí na co nejširší voličský záběr, jak ukazuje příklad Mladých komunistů ve 30. letech ve Francii, kdy se mládežnická strana stává nástrojem k dosažení tohoto cíle (Sanchez, 2008: 9). Největší aktivita mládežnických organizací stran je pak zaznamenávána v období významných společenských či politických změn, kromě zmíněného Německa a Francie v 60. letech můžeme jmenovat rovněž případ Itálie po aféře Mani pulite a organizace mateřských stran Forza Italia, Lega Nord a Alleanza Nazionale (Dechezelles, 2008: 1-2). Jako proces politické socializace lze charakterizovat proces, v rámci kterého „společnost vytváří jedince

a celky chování, díky kterým se tyto jednotlivci formují, a které jsou současně specifické tím, že probíhají v rámci politických entit, a které jsou prováděny prostřednictvím praktik a reprezentací uvnitř politické domény (Bargel, 2009a). Tento proces probíhá již v dětství uvnitř rodiny, kde probíhá primární socializace, dále pak v mládí ve vzdělávací instituci, následně v zaměstnání. V některých případech dochází i k politické socializaci prostřednictvím aktivistické činnosti (Bargel, 2009: 3-18). Mládežnické organizace politických stran, studentské spolky a organizace aktivistů představují pro politické strany „líhně rekrutů, laboratoře, ve kterých dochází k experimentům a kde jsou nastavovány postoje a chování, které organizují politickou sféru“ (Bargel, 2005: 37). Mládežnické organizace pak agregují dvě příslušnosti svých členů – příslušnost generační, specifikovanou věkovým rozmezím jejích členů, a politickou příslušnost svých členů, která je ve u většiny členů převažující nad příslušností generační, a která vyděluje jednotlivce v rámci věkové skupiny (Dubois, 2014: 1-4).

Rekrutační funkce mládežnických organizací je možné nahlížet jako na druh individuální odměny, kterou politická strana má, motivace pro vstup do mládežnické organizace tak může být díky systému individuálních pobídek příslib budoucí politické kariéry. Kromě toho vliv na účast v mládežnické organizaci pak má rovněž osobní prvek – např. mladí Italové vstupující do těchto organizací se odvolávali buď na osobnost politika mateřské strany či lídra organizace, případně na osobu z nejbližšího okolí, typicky rodiny, která již byla politicky aktivní (Recchi, 1999: 116-117). O významu rekrutační funkce svědčí i vnímání samotných mládežnických organizací. V případě mládežnických organizací, které explicitně uvádějí cílení na mládež, která má vysokoškolské vzdělání, případně studuje na vysoké škole, se potvrzuje zkušenost Lucie Bargel, která při výzkumu politické v rámci socializace mládežnické organizace Mladých socialistů ve Francii, které prováděla přímým zapojením v organizaci a aktivní účastí na činnosti organizace, byla vnímána svými spolupracovníky zejména jako „ta holka s diplomem“. Tuto skutečnost dále rozvíjí konstatováním, že účast v mládežnické politické organizaci vyžaduje přístup k některým sociálním zdrojům. Ettore Recchi za jeden z těchto zdrojů považuje adekvátní zázemí ve smyslu transmise politické orientace, Bargel pak chápe vysokoškolské vzdělání jako statek, který je pro mládežnické organizace důležitý pro definici svých členů (Bargel, 2011).

4. Metodologie

4.1. Časový rámec výzkumu

Do výzkumu byly zařazené mládežnické organizace, které byly sdruženy v Asociaci mládežnických politických stran. Původní plánovaný rámec 2015-2017 byl z důvodu poskytnutí co nejaktuálnějších výsledků, a rovněž z důvodu vývoje těchto organizací v předchozích dvou letech rozšířen až do roku 2019.

4.2. Výběr výzkumného vzorku

Zkoumány byly mládežnické organizace, které se v období 2015-2019 integrovaly v rámci Asociace mládežnických politických organizací, která sdružuje v současné chvíli šest mládežnických organizací, přestože její činnost se postupně utlumovala a nyní nevyvíjí samostatné aktivity pod hlavičkou této platformy. Jedná se o mládežnické organizace Mladí sociální demokraté (ČSSD) Mladí křesťanští demokraté (KDU-ČSL), Mladí lidovci (KDU-ČSL), Mladí konzervativci (ODS), TOP tým (TOP 09), Mladí zelení (Strana zelených). Mládežnické organizace mají v českém prostředí podobu zapsaných spolků, jejichž existenci v českém právním prostředí od roku 2013 upravuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

Asociace mládežnických politických organizací

Platforma Asociace mládežnických politických organizací (dále též Asociace) pro problematiku institucionalizace stran, a přeneseně pak i pro problematiku institucionalizace samotných mládežnických organizací, byla zvolena z důvodu podoby této organizace. Asociace byla založena samotnými mládežnickými organizacemi, respektive jejich vedením, a její právní charakter je nezisková organizace. Nejvyšším orgánem je Shromáždění asociace. Pravidelnou činnost měla řídit Rada asociace, v níž zasedali zástupci všech mládežnických organizací (Asociace mládežnických politických organizací, 2015). Zřízení platformy z vlastní iniciativy mládežnických organizací svědčí o snaze a ambici mládežnických lídrů o solidifikaci vlastní organizace nejen v prostředí vlastní politické strany, ale rovněž i v širším kontextu celého politického pole. Asociace by pak měla v souladu s tímto očekáváním poskytnout jistou „nadstavbu“ vlastním organizacím, která by byla definována omezenou inkluzivitou, která je ilustrována na odmítnutí Mladého ANO a mládežnické organizace KSČM, které pak Asociace odůvodnila nedostatečně demokratickým povahou politiky prosazované těmito politickými subjekty – tyto

mládežnické organizace jsou tak členy Asociace nahlíženy jako součást „problému“, proti němuž bojují, nikoli jako jeho řešení v podobě zvýšené politické participace mládeže.

Činnost Asociace mládežnických politických organizací má počátek v roce 2015 na konferenci Mladých konzervativců, kdy byla založena jako výsledek snahy o užší spolupráci formalizovaného charakteru samotnými zástupci mládežnických politických organizací, konkrétně Mladých sociálních demokratů, Mladých zelených, Mladých konzervativců, TOP týmu a Mladých křesťanských demokratů. Funkce politické socializace, kterou reflektovaly body memoranda *„zvýšování povědomí o demokratických principech fungování státu a svobodné soutěže politických stran(organizování veřejných debat, přednášek, besed, kulatých stolů – ať už v rámci svých organizací anebo společně), aktivity posilující vědomí mladých lidí o nezastupitelném významu politické angažovanosti (projekty, kampaně, mediální prohlášení v rámci svých organizací anebo společně), větší angažovanost mladé generace v demokratickém politickém procesu a v politických stranách, podporu síťování napříč občansky a politicky angažovanými mladými lidmi“*, je pak jen rozšířením politické socializace v mládežnických organizacích (Asociace mládežnických politických organizací, 2015: 1). Cílem spolku v souladu s politickou asociací pak měla být rovněž přednášková a výchovná činnost mladých lidí za účelem přiblížení politiky mladým lidem, teda samotná asociace pak mohla mít po politické strany opět funkci rozlišování voličské základny.

Podoby spolupráce v rámci Asociace byly diskutovány již od roku 2014, formální spolupráce pak vzniká od podpisu dokumentů Memorandum I na konferenci Mladých lidovců a Memorandum II v roce 2015 (Asociace mládežnických politických organizací, 2015). Právě lidovecké organizace pak v pozdějších fázích byly nakloněné spíše neformálnímu charakteru spolupráce, která by neměla formální charakter, přesto v roce 2015 vzniká společná platforma, jež měla podobu asociace. Platforma byla založena s cílem agregovat zástupce mládežnických organizací, vyjadřovat se k aktuálním otázkám politického dění, a zejména prohloubit spolupráci těchto organizací na základě společných hodnot, kterými byla demokracie, zájem mladých o politiku, a přeneseně pak i obrana svých mateřských politických stran.

Organizace byla aktivní ve veřejném prostoru od roku 2015 do roku 2018. Podmínkou ke vstupu do asociace pak bylo minimální roční existence mládežnické organizace, která byla vysvětlena požadavkem na prokázání etablovanosti a stability mládežnické organizace (Asociace mládežnických politických stran, 2015). Jak je zřejmé, samy mládežnické organizace pak žádají určitou míru institucionalizace přistoupivší nové organizace. Tato

podmínka pak předem vyloučila z Asociace Mladé starosty, mládežnickou organizace STAN. Dalšími členy, kteří byli odmítnuti, pak bylo Mladé ANO a mládežnická organizace KSČM, Komunistický svaz mládeže, a to z důvodu vnímání jejich mateřských stran jako nedemokratických, případně vzbuzujících apolitické tendence, tedy jsoucími v rozporu s proklamovanými hodnotami Asociace (Aktuálně, 2015).

Organizace spolupracovala v období 2015-2019 zejména na pořádání diskuzních akcí, besed a informačních akcí pro veřejnost. Kromě této činnosti pak v roce 2018 u příležitosti prezidentských voleb vydala společné prohlášení na podporu prezidentského kandidáta Jiřího Drahoše ve druhém kole volby. V roce 2019 již Asociace nevyvíjela žádnou společnou činnost. Poslední její aktivitou bylo společné prohlášení Mladých sociálních demokratů, Mladých lidovců, TOP týmu a Mladých zelených o podpoře Jiřího Drahoše. K této aktivitě se pak nepřipojili Mladí křesťanští demokraté, z důvodu odmítání přispívání k polarizaci ve společnosti.

4.3. Analýza vývoje vztahů s mateřskou stranou v průběhu existence mládežnických organizací

Z důvodu důležitosti organizační historie je v první fázi analyzován vztah s mateřskou organizací v historické perspektivě. Zcela vyčerpávající popis vývoje vztahů není často z důvodu absence relevantních zdrojů, které by pokryly veškeré aspekty vývoje u všech šesti mládežnických organizací, možné provést v rámci této závěrečné práce. V části věnující se popisu vývoje a založení organizace, včetně vztahů s mateřskou organizací, tak byly identifikovány klíčové momenty, které rovněž mají vztah v současné podobě vztahů a organizačního uspořádání mládežnické organizace.

4.4. Organizační uspořádání a propojenost se stranou

Organizace stran a mládežnických spolků je zkoumána zejména z toho důvodu, že určitou míru organizace považovat za nezbytnou podmínku pro jakoukoli další úroveň institucionalizace (Basedau, Stroh, 2008: 10). Pro zjištění organizační podobnosti a formalizace vztah byl jako hlavní podklad zvoleny stanov. O významu stanov svědčí i to, že jejich novelizace či zásadní změny jsou předmětem stranických diskuzí o zvýšené intenzitě, tedy strana sama chápe změny tohoto dokumentu jako významné (např. Jan Hamáček úpravu stanov uvedl jako jeden z programových bodů, které provede po svém zvolení předsedou ČSSD) (Newsletter ČSSD, 2019), přičemž úpravy stanov ve stranách i mládežnických organizacích jsou prováděny a schvalovány výhradně vrcholnými orgány.

Stanovy jako takové slouží jako právní podklad pro registraci politické strany, upravující vnitřní organizaci, formální rozložení pravomocí a povinností. Stanovy jako základní dokument jsou samozřejmě doplněny dalšími dokumenty, jejichž obsah je velmi často neveřejný, a které upravují specifické oblasti stranického fungování (často vlastní stanovy jednotlivých komisi, volební klíče určené pro delegování kandidátů do vrcholných orgánů strany atd.). Tento požadavek je pak logickým vyústěním případné náročnosti novelizace stanov, podléhající vnitrostranickému připomínkovému řízení, právním expertízám atd. Pro mládežnické organizace pak může být problematika úpravy stanov zajímavá zejména v případě, jsou-li, jako v případě ČSSD do roku 2019, stanoveny kvóty pro zastoupení jejich členů v orgánech strany.

Stanovy jsou formálním zhmotněním existence strany, a jako takové je pak třeba je i číst (Offerlé, 2018). Nejsou sice zcela vyčerpávajícím zdrojem pokrývající všechny oblasti činnosti, avšak úroveň jejich zpracování je velmi často indikátorem propracovanosti vnitřní organizace. Skutečností, která je předběžně odhadnutelná, je zpravidla menší rozsah a komplexnost stanov mládežnické organizace v porovnání se stanovami mateřské strany.

Panebianco v souvislosti se studiem stanov stran upozorňuje na problém nedostatečného vypovídajícího charakteru těchto dokumentů. Stanovy dle něj nereflektují skutečné rozložení struktury moci ve straně, jejich charakter je sice technický, avšak nepodává skutečnou výpověď (Panebianco, 1988). Katz a Mair souhlasí s tímto konstatováním, avšak upozorňují na nesprávné zdůraznění povahy stanov. Stanovy politické strany jsou výchozím dokumentem pro organizační uspořádání, a současně nezbytnou podmínkou formálního a právního zakotvení stran v systému (Katz, Mair 1992). Současně vazby, které jsou ukotveny ve stanovách, jsou tímto aktem formalizované, tedy teoreticky i vymahatelné, zejména v případě přiznání práv přidruženým organizacím. Studium stanov mládežnických organizací a jejich mateřských stran tak sice nemůže poskytnout kompletní výpověď, avšak je důležitým prvním krokem, např. jeden z nejrozsáhlejších projektů studia organizace politických stran, Political Party Database Project, byl rovněž založen na studiu stanov 126 stran v 19 evropských demokraciích (Poguntke, Scarow, Webb: 2016). V praxi totiž, jak bude demonstrováno níže, mateřské politické strany jsou spojeny s mládežnickými organizacemi, avšak existence těchto organizací není zakotvena ve stanovách těchto mateřských stran, stejně tak ve stanovách mládežnických organizací nejsou vždy jejich mateřské strany uvedeny.

Jako doplňková metoda studia stanov pak byl v období květen-červen distribuován dotazník zkoumající, jakou mírou jsou strany propojeny s mládežnickými organizacemi. Výsledky tohoto šetření jsou zahrnuty v jednotlivých analytických částech. Od metody polostrukturovaných rozhovorů tak bylo upuštěno, z důvodu časové vytíženosti vedoucích funkcí mládežnických organizací, jejichž názor byl klíčový, v období, kdy vznikala tato práce. Jako kompromisní volba tak bylo zvoleno dotazníkové šetření.

4.5. Analýza kandidátních listin

Ve strukturách všech zmíněných stran lze nalézt zástupce, kteří byli, či stále ještě jsou členy mládežnických organizací. Vzhledem k tomu, že seznamy členů mládežnických organizací jsou neveřejné, operacionalizace personální propojenosti je problematická. Existence personálního propojení přidružené organizace a její mateřské strany je obecně přijímaným faktem (Bargel, 2009; Recchi, 2001). Možnost zjistit celý rozsah této propustnosti je však mimo rozsah této práce⁵. Lze však při přijetí možnosti určité míry metodologického zkreslení aplikovat variantu zjednodušení, která umožní zjištění míry propustnosti v posledním sledovaném období. Jako způsob určení propustnosti byly zvoleny pro toto období kandidátní listiny ČSSD, KDU-ČSL, ODS, TOP 09 a Strany zelených v evropských volbách v roce 2019. Vzhledem k tomu, že se téma práce zaměřuje na celorepublikovou úroveň, jsou tyto volby vhodnou ilustrací z toho důvodu, že počet kandidátů je relativně omezený v porovnání s parlamentními volbami, a množství dat je zpracovatelné jedním výzkumníkem s přiměřenou časovou náročností.

4.6. Analýza programových dokumentů a mládežnického tisku

Ideová příbuznost a překryv témat, kterým se věnují mládežnické organizace a politické strany, byl zařazen do výzkumu za účelem dokreslení povahy a charakteru institucionalizaci, a rovněž i z důvodu funkce linkage, kterou politické strany plní. Pro stanovení ideového a názorového překryvu byly analyzovány programové priority uvedené programových dokumentech, stranických tiskovinách a tiskovinách mládežnických organizací, v případě, že byly dostupné, cíle spolku a stran uvedené ve stanovách a informace uvedené na webových stránkách politických stran a organizací, v menší míře pak tisk. Pro zjištění míry

⁵ Jako příklad rozsáhlého výzkumu personálního propojení lze uvést práci Pierra Birnbauma *La Classe dirigeante française: dissociation, interpénétration, intégration* (1978), který analyzoval ročenky *Who is who* s cílem zjistit, zda existuje vyšší zastoupení bývalých členů elitních francouzských vysokých škol, kteří disponují jako skupina značnou mírou vnitřní koherence, která se pak odráží ve formování tzv. vládnoucí třídy. Pro potřeby této práce však nejsou dostupné adekvátní zdroje, tento přístup tak nelze replikovat.

souladu pak byly analyzovány primárně výstupy mládežnických organizací a politických stran na sociálních sítích, tiskové zprávy a mediální výstupy. Pro analýzu hodnotových překryvů byla zvolena kvantitativní obsahová analýza, zkoumající míru zastoupení daných témat v uvedených materiálech s vědomím toho, s vědomím toho, že ideová a názorová propojenost strany s její mateřskou organizací je obtížně měřitelným fenoménem, který vždy bude podléhat míře zjednodušení.

Stranický tisk ve formě občasníku je pozůstatek demokraticko-korporativistického modelu tisku v severských zemích, kdy bylo běžnou praxí politických stran vydávání vlastního tisku (Hallin, Mancini, 2008: 173-201). Narozdíl od těchto občasníků se jednalo o denní periodika s širokým záběrem. Stranický tisk v dnešní podobě v České republice pak je spíše jen komunikačním kanálem strany a jejích členů či příznivců, není tedy distribuován masově. Vydávání tiskovin mládežnických organizací je svébytným fenoménem, který nebyl zcela nahrazen komunikací prostřednictvím sociálních sítí. Mládežnické organizace cítí stále potřebu vlastního komunikačního kanálu s širším záběrem, jehož distribuce byla v případě Ventilů Mladých sociálních demokratů svěřena i mateřské politické straně. Zpravidla se jedná o občasníky, jejichž intenzita vydávání je pak přímo úměrná aktivitě vlastní organizace. V období, kdy se organizace nacházejí v organizačním útlumu či jejich strany procházejí finanční krizí, periodicitu klesá. Důležitost těchto občasníků je nejenom v celorepublikové komunikaci a průběžném informování o činnosti organizace, ale rovněž i prezentaci názorových proudů celorepublikové úrovně organizace ve vztahu k činnosti strany.

5. Praktická část

5.1. Mladí sociální demokraté

Mladí sociální demokraté jsou v současné době součástí poměrně obsáhlé sady přidružených či spolupracujících organizací strany, která kromě nich obsahuje dále Masarykovu demokratickou akademii, Svaz dělnických tělovýchovných jednot české republiky, z.s. Jejich cílem je integrace mládeže se zájmem o politiku, které však nedefinují podle úrovně vzdělání. Jako zájmová hnutí, jejichž vznik podléhá schválení, jsou pak charakterizovány nezávislá ekologická platforma Zvonečník, Oranžový klub, prosazující spravedlivé zastoupení žen v politice, a Sociálně demokratické ženy. V únoru 2019 dochází ke zrušení kolektivního výkonného tělesa, Ústředního výkonného výboru ČSSD. Je tak mírně pozměněn čl. 53, upravující existenci zájmových hnutí uvnitř ČSSD, jejichž vznik musel být dříve schválen právě Ústředním výkonným výborem. Oficiálně zakotveným hnutím pak byl ve verzi stanov zůstává kromě výš uvedených rovněž Klub seniorů ČSSD, jehož cílem je „*aktivizovat starší generaci ke spolupráci při realizaci programu ČSSD*“ (Česká strana sociálně demokratická, 2019).

Historicky vývoj a vztahy s mateřskou stranou

Mladí sociální demokraté (dále též jen MSD) jako samostatná mládežnická organizace ČSSD vznikají na prvním sjezdu 5. 5. 1995 jako „nezávislá organizace s pevnou vazbou na ČSSD“ (Ventil, 2015: 7). Jedním z osmi zakladatelů organizace byl rovněž Stanislav Gross, který z pozice tajemníka již v prosinci 1990 na II. sjezdu MSD střídá v pozici předsedy Roberta Šimarka, kterému byla v srpnu téhož roku vyslovena nedůvěra. Na případu nahrazení Roberta Šimarka v pozici předsedy budoucím ministrem vnitra, premiérem a předsedou ČSSD Stanislavem Grossem lze ilustrovat první výměnu lídrů, ke které dochází v závislosti na fázi vývoje organizace. Tou dobou MSD rovněž na základě doporučení mateřské strany v důsledku národního ekonomického vývoje přejímají aktivitu zanikajících organizací. Agenda MSD tak v tomto období zahrnuje i poskytování svým členům řadu volnočasových aktivit, a přebírali tak funkci nejenom politické socializace, ale zastupovali i socializační síť mládeže jako takovou. Významným krokem z hlediska institucionálního propojení je pak rok 1990, kdy byl zvolen Stanislav Gross předsedou. Ten konsolidoval MSD a významně posílil jejich pozici v mateřské straně díky vyjednání možnosti vysílání zástupců MSD a jejich hlasovacího práva (což neznamenal nutně, že tyto zástupci byli členy

ČSSD) na sjezdu a v Ústředním výkonném výboru ČSSD, nejvyšších orgánech jejich mateřské strany.

V roce 1995 pod třetím předsedou MSD, Martinem Hoferkem, se podařilo v součinnosti s mateřskou stranou zabránit vzniku paralelní mládežnické organizace ČSSD, formující se z bývalých členů MSD. Další krizí, které v tomto období MSD čelí, je nedostatek financí z důvodu obstarání majetku ČSSD. V následujícím roce pak činnost MSD poznamená přeběhlictví jejího bývalého člena Tomáše Teplíka do řad ODS, čímž mládežnická organizace na čas ztrácí důvěru mateřské strany pod předsednictvím Miloše Zemana. Útlum spolupráce s mládežnickou organizací z důvodu nedostatku prostředků na podporu její činnosti, doprovázený nesouhlasem tehdejšího předsedy MSD Martina Hoferka s výběrem kandidátů komunálních a parlamentních voleb, který MSD pocíťovala jako diskriminující vůči mladým členům strany, následně doprovází snaha některých členů ČSSD odejmout MSD právo účasti v orgánech strany. V roce 1998, v druhém volebním období předsedy MSD Zbyňka Rýpara, se daří organizaci opět konsolidovat. Vztahy se dočasně zlepšují až v roce 1998 prohlášením podpory opoziční smlouvě z řad MSD, od které však později odstupují, a další vlna kritiky ze strany MSD pod novým předsedou Jiřím Dienstbierem přichází již v roce 2000, a směřuje na osobu Miloše Zemana v pozici premiéra MSD (Ventil, 2015).

Vůči osobě Miloše Zemana se pak v souvislosti s jeho první prezidentskou kandidaturou vymezují MSD opět v roce 2003. V roce 2005 pak dochází k významnému vývoji vztahů MSD a ČSSD, kdy mateřské organizace odebírá mládežnické organizaci právo výběru zástupců delegovaných na stranický sjezd a do Ústředního výkonného výboru prostřednictvím zavedení kvót. Tyto kvóty do orgánů ČSSD, které podporoval již v roce 1998 místopředseda ČSSD Vladimír Špidla, přinesly s sebou však odebrání pravomoci MSD volit ze svých řad delegáty Sjezdu, díky čemuž se pravomoc jejich výběru ocitla plně v rukou politické strany (Ventil, 2015).

Rokem 2005 tak končí dosavadní podoba spolupráce, přesto se MSD nadále chápou jako podpůrná struktura, která se ve prospěch ČSSD aktivizuje proti pravicovým vládám. V důsledku toho již v roce 2006 MSD participuje na předvolební kampani ČSSD. Tato podpora je intenzivní během celého předsednictví Petra Dolínka, na které navázal Lukáš Kaucký v roce 2010 formou zapojením do předvolebních kampaní ČSSD v období 2012-2014. Historicky pak byli součástí MSD rovněž budoucí Idealisté, názorová frakce ideově příbuzná ČSSD, která je však od roku 2010 plně nezávislá, přičemž toto osamostatnění

v reakci na vznik koalice ČSSD s ODS v Praze. Po tomto odštěpení přichází další období stabilizace organizace. Mladí sociální demokraté pod předsedou Lukášem Kauckým nadále vyjadřují podporu ideovému směřování své mateřské organizace, nejprve podporou demonstrací proti vládě Petra Nečase, později intenzivní podporou v předvolební kampani na sociálních sítích v roce 2013. V září 2014 se předsedkyní MSD stává Lucie Válková, kterou na postu předsedy v roce 2016 střídá Radek Hlaváček. Vztahy organizace a její mateřské strany jsou od roku 2014 na velmi dobré úrovni. Mladí sociální demokraté otevřeně podporují premiéra a předsedu strany Bohuslava Sobotku, stejně jako Petra Dolínka, Michaelu Marksovou, Jana Hamáčka či Milana Chovance. Roky 2018 a 2019, charakterizované slabými volebními výsledky ČSSD v parlamentních volbách a volbách do Evropského parlamentu pak, navzdory podpoře předsedy Jana Hamáčka, přinášejí kritiku Mladých sociálních demokratů, zejména za vstup do vlády s hnutím ANO Andreje Babiše. Na vývoji organizace a změnách v organizačních strukturách je evidentní, že mateřská strana v poslední úpravě stanov značně omezila přístup této organizace do svých orgánů. Současně touto úpravou ČSSD rozhodla o možnosti odebrání licencí místním organizacím organizačně vyšším orgánem, což bylo interpretováno jako zavedení odpovědnosti organizačně vyšší struktury za nižší úroveň. Spolu s omezením přístupu MSD tak této poslední změna může být vnímána jako snaha o vyšší centralizaci strany a posílení vyšších úrovní. Tato změnu je pak možné vnímat jako zásadní omezení formálních vazeb a vlivu MSD (Ventil, 2015).

Organizační propojenost a podobnost s mateřskou stranou

Při určení organizačního uspořádání Mladých sociálních demokratů v porovnání s ČSSD byly využity Stanovy MSD platné v roce 2015 a jejich novelizace z podzimu 2018. Změna stanov v roce 2018 byla spíše kosmetického charakteru, a nepoznamenala zásadně pravomoci MSD, ani strukturu strany. Změna se týkala úpravy pravidel elektronického hlasování a voleb a hlasování orgánů ČSSD per rollam v člancích 37a a 37b, pravidel doručování písemností členům. Vzhledem k tomu, že tato změna byla velmi malého rozsahu, neměla vliv na organizační strukturu a zásadně neovlivnila ani strukturu stanov, je provedeno porovnání organizační struktury MSD se strukturou ČSSD, platnou po 41. Sjezdu ČSSD v Hradci Králové (Česká strana sociálně demokratická, 2019).

Samotní MSD sami sebe charakterizují jako samostatnou a nezávislou organizaci, úzce spolupracující s ČSSD, jež je jim názorově nejbližší. ČSSD se jako jediná ze zahrnutých stran do výzkumu vyjadřuje ve svých stanovách o své mládežnické organizaci. Mladí

sociální demokraté jsou zde uvedeni jako organizace nacházející se mimo ČSSD, avšak jako organizace spolupracující. Verze stanov, která je aktuálně platná od 18. 3. 2019, a kterou prosadil bývalý předseda MSD v období 2002-2006 Jan Hamáček, se MSD dotkla intenzivně diskutovaná změna, jejímž iniciátorem byl rovněž Jan Hamáček, a to zrušení kvót, jež dosud upravovaly společné zásady, týkající se volby. Tyto kvóty nebyly zaměřeny konkrétně na mládežnickou organizaci, ale na všechny členy mladší 30 let. Poněkud vágní formulace odst. 3 článku 36, kterým je stanoveno, že *„Při volbě členů orgánů ČSSD jsou navrhováni kandidáti tak, aby se členy těchto orgánů stali i ženy, senioři a mladí členové ČSSD do třiceti let věku z obvodu působnosti těchto orgánů, pokud to stav členské základny umožňuje.“* (Česká strana sociálně demokratická, 2019) je pak upřesněna článkem 4, který zajišťuje mladým členům nejméně *„deset procent z celkového počtu delegátů nebo členů těchto orgánů, pokud to stav členské základny umožňuje“* (Česká strana sociálně demokratická, 2019). Zrušení těchto kvót pak Jan Hamáček ve stranickém tisku vysvětlil dostatečným přirozeným zájmem strany, dávat příležitost mladým kandidátům, a rovněž komplikacemi v případě nezájmu těchto skupin o kandidaturu (Newsletter ČSSD, 2019).

Z hlediska organizačního uspořádání jednotlivých úrovní doznala organizace MSD zásadních změn s revizí stanov v roce 2018. Touto změnou dochází ke zrušení místních klubů, okresních sdružení, krajských klubů a krajských kontrolních komisí MSD. Zaniká rovněž i pozice místopředsedy MSD pro hospodaření, který byl začleněn do předsednictva jako místopředseda. Plánované zrušení Ústředního výkonného výboru ČSSD reflektují MSD rovněž zrušením své Ústřední rady MSD, která do roku 2018 navrhovala (doporučovala) své zástupce, kteří byli rovněž členy ČSSD, do Ústředního výkonného výboru ČSSD, a delegáty a jejich náhradníky Sjezdu a konference ČSSD (Mladí sociální demokraté, 2018: 9). Celá místní úroveň organizace tak byla zrušena, přičemž okresní a krajská úroveň byly modifikovány. Okresní krajská úroveň podle aktuální verze stanov MSD již nemá uvedenou činnost spolupráci s příslušnou okresní úrovní ČSSD. Nadále je zakotvena spolupráce krajské úrovně, od roku 2018 prostřednictvím krajské rady, s organizační složkou ČSSD na stejné úrovni. Stanovy MSD, schválené na XVI. Sjezdu MSD, pak tento vztah reflektují v části 4, odstavec 15, písm. C stanov, kde ukládají krajským radám spolupracovat s ostatními krajskými radami organizace, ale rovněž s příslušnou organizační složkou ČSSD (Mladí sociální demokraté, 2018). Novou verzí stanov MSD však nebyla ukotvena formálně spolupráce MSD s celorepublikovou úrovní ČSSD, avšak ve verzi stanov ČSSD, chválené v roce 2019, zůstává ukotvené formalizované právo předsedy MSD účastnit se s poradním

hlasem jednání předsednictva ČSSD, a spolu se zrušením Ústředního výkonného výboru ČSSD právo účastnit se s hlasem rozhodovacím schůzí tohoto druhého nejvyššího orgánu ČSSD, které mají rovněž Sociálnědemokratické ženy a Klub seniorů ČSSD (6).

Ideová propojenost

Mladí sociální demokraté se hlásí k hodnotám ČSSD ve svých stanovách. S mateřskou organizací sdílejí boj za podporu práce s vyšší přidanou hodnotou a vyšší mzdy (toto téma současně částečně převzali Idealisté). Vymezují se proti neoliberalismu a současné formě kapitalismu, neonacionalismu a xenofobii. Prosazují změnu na pracovním trhu zavedením družstevního principu, omezení vlivu nadnárodních korporací a podílu zaměstnanců na ziscích firem. S mateřskou stranou sdílejí podporu dostupného bydlení, městských bytů a bytů pro mladé. Myšlenka solidarity a rovnosti prosazují rovněž v problematice rovných práv žen, opět v souladu se stranickou politikou ČSSD, kterou však MSD přikládají větší důraz. MSD prosazují rovněž celospolečenský systém přerozdělování bohatství na základě potřeb. Hodnoty Mladých sociálních demokratů zahrnují sice rovněž usilují o „společnost založenou na tradičních evropských hodnotách, svobodě jednotlivce“, avšak hlavními myšlenkami je solidarita a poukaz na lidskou důstojnost v sociálních otázkách (Ventil, 2017). Další z nejvíce akcentovaných hodnot, toleranci, MSD posilují podporou svazků a adopcí stejnopohlavních párů. Tyto myšlenky lze nalézt i u ČSSD, avšak ta je nepovažuje za natolik stěžejní, jako MSD. Myšlenka veřejného školství a zdravotnictví o vyšší kvalitě je rovněž přítomna u obou organizací, stejně jako snižování společenských nerovností a navyšování sociálních výdajů rodinám s dětmi a seniorům. Myšlenka ochrany přírody a podpora obnovitelných zdrojů energie je akcentována spíše MSD, kteří se připojili v roce 2019 k vlně studentských stávek upozorňujících na klimatické změny, než ČSSD. Ve věci progresivního zdanění se MSD a ČSSD shodnou na jeho zavedení pro právnické osoby, zejména velké podniky a banky, MSD však explicitně rozšiřují progresivní zdanění i na fyzické osoby (Ventil, 2017).

V předvolební kampani do Evropských voleb pak bylo hlavním tématem ČSSD zabránění dvojí kvalitě potravin. S touto problematikou se v kampani prezentoval rovněž předseda MSD Radek Hlaváček. V oblasti evropské integrace pak MSD podporují sociální, ekonomickou i obrannou integraci, a to ve větším rozsahu, než jak navrhuje ČSSD. Podpora

6 Kromě těchto změn pak úprava stanov ČSSD znamenala formální úpravu věnující se členské základně a elektronickému hlasování.

evropské myšlenky a evropské integrace, kterou aktivně hájí MSD je přítomna rovněž v programu ČSSD.

MSD z hlediska hodnotové orientace využívají apel mateřské organizace, jejíž jednotlivé osobnosti přáli MSD, ať si uchovají názorovou vyhraněnost. Jiří Dienstbier se pak vyjádřil, že MKD by dle něj měli být svědomím strany (Ventil, 2015). Při zhodnocení ideové náplně aktivit spolku se pak dá konstatovat, že MKD tuto roli opravdu plní (ještě více jako svědomí strany fungovala frakce Idealistu, která se však odtrhla po názorových střetech s mateřskou organizací). Mladí sociální demokraté do své názorové orientace přejímají témata, která jsou přítomna v programu strany, jsou však, díky charakteru spolku, který nenutí k úpravě cílů a hodnot za účelem koaliční a voličské přijatelnosti, progresivnější a na pravolevém spektru orientováni více levicově.

Personální propojení

Za ČSSD v roce 2019 ve volbách do Evropského parlamentu kandidovalo celkem devět současných členů MSD – předseda Radek Hlaváček, Daniela Vašátková, Daniela Smetanová, Milan Balahura, Jan Košák, Suzan Saidamová, Tomáš Řepa, Martin Špánek a Gabriel Forman.

5.2. Mladí konzervativci

Historie a vývoj organizace Mladých konzervativců (dále i MK) jsou poznamenány v porovnání s ostatními zahrnutými organizacemi specifickým druhem vztahu, jež byl navázán s politickou stranou, k jejíž ideám se hlásí, a rovněž zvláštním charakterem politické organizace v porovnání s ostatními mládežnickými organizacemi. Přestože Mladé konzervativce ODS jako svou spolupracující skupinu zmiňuje, spolu s Institutem Pera Fialy, Cevro Institutem, z. ú. a Mladými občanskými demokraty⁷, vzájemné vztahy a historie spolku byly poznamenávány lišící se vůlí ODS o větší přiblížení MK. Mladí konzervativci vydávají od roku 1995 svou obdobu stranického tisku, ekonomicko-politický diskuzního občasník Pravý úhel, jehož vydávání bylo přerušeno v období 2002-2006. Ten byl pak doplněn v roce 1997 o Bulletin MK. Publikační činnost MK pak byla provozována i v rámci jednotlivých regionálních klubů, kteří vydávali vlastní občasníky.

⁷ Dalšími partnery ODS pak jsou Alliance of Conservatives and Reformists in Europe, Skupina evropských konzervativců a reformistů, nadace pro evropskou reformu New Foundation, International democrat union a The Internationa Republican Institute.

Historie a vztahy s mateřskou stranou

Mladí konzervativci byli založeni ustavujícím kongresem v roce 1991 jako spolek mladých lidí, jejichž cílem bylo integrovat členy pravicového smýšlení, a posílit sjednocení pravicových stran alespoň na mládežnické úrovni. Z toho také vyplývá orientace spolku. Historicky měl blízko nejenom k ODS, ale rovněž k Unii Svobody, Straně svobodných občanů, kterou založil bývalý člen Mladých konzervativců Petr Mach, či Občanské demokratické alianci. Proměnlivá podoba vztahu a míra vstřícnosti ODS se tak vepisovala i do cílů spolku a jeho programových cílů, v případě Mladých konzervativců tak pravděpodobně není možné ani hovořit o mateřské straně, neboť spolek byl založen na iniciativě mimo struktury ODS, a velmi dlouho čelil odmítání většího sblížení. Přestože byly Mladí konzervativci založeni jako „mladé křídlo demokratické strany“ (25 let 9-10), a členství v nich se vylučovalo s členstvím v jiných organizacích, již v roce 1993 se jejich členům povoluje členství v ODS a je schválena výlučná orientace na ODS. Tato však ze stanov mizí již v následujícím kongresu v lednu 1995 zrušeno, a bylo ustanoveno, že organizace Mladých konzervativců zůstane přístupná spolupráci se všemi pravicovými stranami. Tomuto rozhodnutí předcházela v roce 1993 snaha Mladých konzervativců o úpravu stanov ODS, která zakotví výlučnou spolupráci s MK jako jedinou mládežnickou organizací. Tuto snahu však ODS kategoricky odmítla, stejně jako usnesení navrhované MK, které ustaví MK alespoň jako přidruženou organizaci s vlastní právní subjektivitou. Přesto už v roce 1997 Mladí konzervativci přijímají usnesení, kterým svému předsedovi ukládají vyjednání s ODS změny MK na standardní mládežnickou organizaci, resp. Politického křídla strany. Neúspěch vedení MK ve snaze o zařazení do oficiálních struktur ODS vedl dokonce k mimořádnému kongresu MK koncem roku 1997 (Mladí konzervativci 2016).

Ke stranické krizi a následnému rozkolu v roce 1998 MK zaujímají neutrální postoj, později se však plně zapojují do kampaně ODS, zatímco Unie svobody o hlubší spolupráci v rámci kampaně nejevili zájem. Další zájem o sblížení s ODS, opět zapojením v předvolební kampani do Poslanecké sněmovny a Senátu, následovaná další snahou o formalizaci bližšího vztahu MK a ODS prostřednictvím smlouvy. ODS v návaznosti nato alespoň prostřednictvím tehdejšího předsedy Mirka Topolánka vydává s tehdejším předsedou MK Petrem Sokolem prohlášení o vzájemném uznání a ochotě ke všestranné spolupráci. Otázka spolupráce s MK byla projednána rovněž na 14. kongresu ODS, kde se ODS zavázala k prohloubení spolupráce. Otázkou spolupráce s ODS se zabýval i 16. kongres MK v roce 2003, kde byla dělicí linie mezi kandidáty na předsedu MK vedena podle postoje kandidátů

k integraci do struktur ODS, ale rovněž v názoru, na jakou skupiny mládeže by se měli MK orientovat, zda pouze na vysokoškoláky či na veškerou mládež. Vítěznou koncepcí bylo větší propojení s ODS a uchování zachování zapojení studentů při práci pro organizaci. Na tomto kongresu pak došlo k odebrání licence pražskému klubu, který následně zakládá občanské sdružení Mladá pravice (Mladí konzervativci, 2016).

V roce 2007 dochází k prvnímu rozštěpení v rámci MK, kdy se odděluje sdružení Mladá občanská platforma. Současně dochází k názorové rozepři mezi předsedou a 1. místopředsedou, a o rok později je na 19. kongresu MK zvolen předsedou dosavadní 1. místopředseda Jiří Fremr. Vztahy s ODS jsou v roce 2008 v kontextu vzniku nových pravicových politických stran potvrzeny prohlášením o posílení spolupráce na ideové konferenci MK. Rok 2010 je pak dle MK ve znamení konsolidace organizace. Utlumuje se boj o pozice, a na kongresu 20. kongresu a následujícím 21. kongresu v roce 2012 byli zvoleni všichni navržené kandidáti bez protikandidátů. Nadále pokračovalo zapojení MK do předvolebních kampaní ODS. Zásadní změny vnitřní organizace pak byly přijaty prostřednictvím změny stanov na 22. kongresu MK, kde rovněž vystoupil předseda strany Petr Fiala. Na tomto kongresu dochází k významnému vývoji ve vztazích s ODS. Na tomto kongresu Petr Fiala vyzval Mladé konzervativce k nominaci dvou svých členů na kandidátku ODS do voleb do Evropského parlamentu. V následujícím roce pak MK spouští vlastní iniciativu, která odkazuje na její počátky coby spojující organizace pro celou pravici, s názvem Budoucnost české pravice, v jehož rámci se snažili sjednotit ODS, TOP 09 a Stranu Svobodných občanů, které mělo podobu diskuzí, které hledali programové a ideové průsečíky (25 let Mladých konzervativců, 2016). Pozice výlučné mládežnické organizace MK končí v roce 2016 založením platformy Mladých občanských demokratů. Označení platforma je zde na místě – nejedná se o standardní mládežnickou organizaci, neboť každý člen či podporovatel ODS do 35 let se automaticky stává rovněž členem Mladých občanských demokratů, v níž roli předsedy plní koordinátor platformy.

V posledních letech se MK angažovala v předvolebních kampaních do Evropského parlamentu a podporují ODS i v jejich politických rozhodnutích.

Organizační propojenost a podobnost s mateřskou stranou

Ve sledovaném období se činnost MK upravovala Stanovami schválenými na kongresu v roce s drobnými úpravami v roce 2016, které poskytly sněmům regionálních klubů stanovit při volbě místopředsedů regionálních klubů jejich pořadí, a v roce 2017, které

stanovily funkci čestného předsedy MK, přičemž počet těchto čestných předsedů není omezen. Tyto úpravy neovlivnily zásadně strukturu organizace, a je tak možné porovnat vztah mládežnické organizace a její spolupracující strany na základě poslední verze stanov z roku 2017. Organizační struktura pak byla porovnávána s organizační strukturou ODS, která je upravena stanovami schválenými na kongresu v roce 2015. Vzhledem ke skutečnosti, že neexistují žádné formalizované vztahy mezi orgány, je možné porovnat pouze strukturu a rozdělení pravomocí v rámci organizací.

Kromě MK existuje rovněž struktura dalšího mládežnického subjektu, Mladých občanských demokratů, který sdružuje všechny členy ODS mladší 35 let. Členství v něm je automatické pro všechny členy ODS pod uvedenou věkovou hranicí, sdružuje ale rovněž i mladé podporovatele a sympatizanty ODS. V případě Mladých občanských demokratů se však nejedná o klasickou mládežnickou organizaci s právní formou zájmového spolku. Toto sdružení je platformou vzniklou v rámci ODS, její neoddělitelnou součástí, v jejímž čele je člen ODS coby koordinátor aktivit. Strana si tak udržuje maximální míru kontroly, a zatímco v případě mládežnických organizací je loajalita členů dělena mezi organizaci a, u členů s dvojitým členstvím, stranu, v případě Mladých občanských demokratů pak je loajalita ke straně základním pilířem existence platformy a podmínkou členství. Pokusy posílit spolupráci s ODS jsou kvitovány vedením ODS a již od roku 1997 se akcí MK účastní zástupci ODS, včetně vrcholného vedení. Podobně jako u jiných organizací se zástupci ODS účastní rovněž vzdělávacích akcí a přednášek pořádaných pro veřejnost, podporují tedy aktivity MK, avšak ne ve smyslu začlenění do strany (Mladí konzervativci, 2016).

Při zhodnocení podobnosti organizační úrovně je pak zřejmé, že Mladí konzervativci kopírují strukturu ODS jen v některých kompetenčních jednotlivostech, a nepřebírají kompletní podobu struktury. Vzhledem k jejich charakteru není ani nutné stanovení odpovídajících úrovní za účelem snazší spolupráce na těchto úrovních se spolupracující organizací. Přístup do orgánů ODS není formálně stanoven, a přestože doposud dle vyjádření MK byli zváni jako hosté na Kongres ODS, nevystupovali zde veřejně s projevem (na rozdíl od Mladých lidovců a Mladých křesťanských demokratů). Na jednání ostatních orgánů strany pak nemají Mladí konzervativci zpravidla přístup (Mladí konzervativci, 2017).

Organizační struktura MK je třístupňová, a zahrnuje celostátní, krajskou a regionální úroveň, která nahrazuje úroveň okresní. Regionální úroveň ODS odpovídá rozdělení krajů, oblastní pak rozdělení okresů. Zvláštností uspořádání Mladých konzervativců je, v porovnání s mládežnickými organizacemi jiných stran, že členství není vázáno na příslušnost ke krajské

organizaci, a člen může být registrován přímo na celorepublikové úrovni. Zrušení povinné krajské příslušnosti bylo schváleno již v roce 1995 (Mladí konzervativci 2016), organizační úroveň pak pro členy bez krajské příslušnosti je shromáždění volných členů.

Nejnižší organizační jednotce, regionálnímu klubu, je udělována a odebírána licence výkonným výborem, což je stejný princip, na základě něhož jsou udělovány a odebírány licence místním sdružením v případě ODS (nikoli tedy bezprostředně vyšší organizační úrovni, jako v případě ČSSD). Zatímco ODS ustanovuje pro koordinaci organizačního chodu strany a zastupování v majetkových záležitostech funkci Hlavního manažera (a manažerů na regionální úrovni), v MK zřizují hlavní kancelář, plnící roli „*servisního a informačního střediska MK na centrální úrovni*“. Mládežnická organizace disponuje tedy byrokratickým aparátem, který koordinuje chod organizace na mezi úrovněmi, a podílí se na přípravě vnitrostranických akcí, i akcí pro veřejnost, kterou vede tajemník hlavní kanceláře, jež disponuje poměrně značnými pravomocemi. Kromě těchto pak i MK disponují řadou odborných klubů specializovaných na různé problematiky, jako je např. ekonomický, právní, politologický či zahraniční klub, jejichž činnost schvaluje výkonný výbor (Mladí konzervativci, 2017).

Obecní úroveň pak v MK chybí. Bez zajímavosti není skutečnost, že rozdělení celostátní úrovně je členitější než v případě mateřské strany. Na celostátní úrovni MK zaujímá, stejně jako v případě ODS, pozici nejvyššího orgánu kongres, orgánem se všeobecnou působností pak jsou výkonná rada ODS a výkonný výbor MK. Výkonný výbor MK však zřizuje ještě další orgán, republikovou radu MK, který „je hlavním poradním a iniciativním orgánem výkonného výboru MK“ (Stanovy 2). Předseda republikové rady pak předsedá malé radě, jejíž členové nesmějí být současně členy výkonného výboru, a kteří pak spolu s předsedou, 1. místopředsedou MK, předsedy regionálních klubů starších tří měsíců a předsedy odborných komisí zasedají v republikové radě. Kompetence republikové rady MK se tak neshodují s druhým nejvyšším celostátním orgánem ODS, republikovým sněmem, jenž kromě schválení vzniku a zániku regionálních a oblastních sdružení má kompetence v oblasti čerpání a schvalování rozpočtu. Sama republiková rada MK má funkci koordinační a informační pro orgány organizace všech úrovní, a tato informační a koordinační činnost pak v ODS náleží Výkonnému výboru (Občanská demokratická strana, 2015).

Celorepublikovou organizační úroveň však MK doplňují o malou radu MK, které předsedá předseda republikové rady a jejíž kompetence nejsou uvedeny, s výjimkou účasti na kongresu a jmenováním předsedů smírčí komise a kontrolní a revizní komise v případě

uvolnění těchto pozic v průběhu funkčního období. Jedná se tak o dodatečné členění uvnitř celostátní úrovně, jehož důvod není z kompetenčního rozdělení zřejmý, umožňuje však účast v nejvyšších orgánech spolku členům, jež nejsou členy výkonné rady. Vyloučením souběžného členství ve Výkonné radě pak členové malé rady (a současně předseda republikové rady) mohou spolurozhodovat o činnosti výkonného výboru, přestože nejsou jeho členy. Liší se rovněž funkce statutárního orgánu, kdy v ODS je tato funkce svěřena celému předsednictvu, v MK pak pouze předsedovi MK, který současně odpovídá za hospodaření organizace, a jmenuje tajemníka hlavního kanceláře, který je spoluzodpovědný za přípravu rozpočtu z pozice finančního manažera. Rovněž v ODS je pak odpovědnost za jmenování tohoto člena byrokratického aparátu plně v rukou předsedy, který je, na rozdíl od předsedy MK uveden jako hlavní představitel strany. Silná pozice předsedy ODS, kde je ve stanovách zakotveno jeho funkce jako „hlavního představitel strany“, toto vymezení v případě Mladých konzervativců chybí. Předsedovi významné pravomoci zahrnují řízení Výkonného výboru a výběr nevolených členů Výkonného výboru MK, které však tento výbor musí následně schválit (Mladí konzervativci 2018, Občanská demokratická strana 2015).

Distinkčním znakem formálního ukotvení kompetencí v rámci jednotlivých úrovní, ale zejména na celorepublikové úrovni, je nejednoznačnost a nízká výpovědní hodnota o činnosti jednotlivých orgánů. Pravidla jejich svolávání jsou ošetřena, avšak jejich agenda zůstává nevyjasněna, s výjimkou všeobecné definice Republikové rady a Hlavní kanceláře MK. To může odrážet skutečnost, že formální vazba na ODS není přítomna, a přesné rozčlenění kompetencí mezi jednotlivé orgány z důvodu usnadnění případné spolupráce není vyžadováno.

Organizační propojení vzhledem k absenci formálních vazeb není v případě MK přítomna. Přestože jsou MK aktivní v kampani stejně jako jiné mládežnické organizace, chybí v jejich případě přístup organizace k orgánům strany. Vztahy jsou tak upravovány samostatnými prohlášeními, uznáním strany, a existuje i personální překryv členů. Zatímco MSD již koncem 90. let se s nelibostí vyjadřovala o nízkém podílu členů své organizace na kandidátkách strany, přístup MK na kandidátky byl poprvé oficiálně podpořen ze strany vedení ODS až v roce 2015 v případě eurovoleb. V roce 2019 pak do eurovoleb opět vysílají svého zástupce, tentokrát však pouze jednoho, přičemž druhého kandidáta za mládežnickou organizaci doplňují Mladí občanští demokraté. Členové a bývalí členové mají zastoupení ve

volených funkcích ODS, avšak tato skutečnost je dána jejich primárním angažmá ve stranických řadách ODS, a není tak výsledkem podpořit činnost organizace.

Kromě účasti na pravidelném kongresu, kterého se ve sledovaném období účastnili MK pouze jako hosté bez projevu, byl v roce 2019 umožněn, na rozdíl od let 2015 a 2017, kdy se účastnili pouze jako hosté, přístup na programovou konferenci kandidátovi do Evropského parlamentu a současně zástupci MK Tomáši Láznovi. Vystoupil zde spolu s kandidátkou za Mladé občanské demokraty Andreou Šilhanovou s podporou programu ODS do evropských voleb.

Ideové propojení s mateřskou stranou

Programové prohlášení Mladých konzervativců staví více než program ODS na konzervativních principech, které spojují s hodnotami liberalismu. V souladu se svou povahou, jež by měla agregovat všechny pravicové politické strany, se vyslovují pro jeden silný politický subjekt spojující všechny „tradiční pravicové politické proudy: konzervativní, liberální i křesťanskodemokratický.“ (Programové prohlášení MK, 4), na kongresu ODS vystoupil předseda MK Milan Vyskočil s prohlášením, že „*ODS je pro Mladé konzervativce první a jedinou volbou MK*“ (projev Milana Vyskočila na kongresu ODS).

Hlásí se k principům minimálního státu omezujícího se na negativní zásahy, a jako jedinou rovnost připouští rovnost před zákonem. Solidarita je v pojetí MK omezena na soukromou sféru rodinných vztahů, vzhledem k prosazování ideálu, kterým je v případě MK „silný, sebevědomý, svobodný, odpovědný, ekonomicky a sociálně soběstačný jedinec“ (Programové prohlášení 2). Dokument rovněž několikrát zmiňuje euroatlantické vztahy a hodnoty jako základ své ideové orientace. Mladí konzervativci se odvolávají několikrát na historickou tradici země koruny české a tradici svatého Václava, jehož silueta je logem MK. Tradice levicového myšlení je zmíněna pouze v souvislosti s obdobím komunistického režimu. Myšlenky environmentalismu, multikulturalismu a feminismu jsou programovým prohlášením označeny za nebezpečné. Politický systém by měl podle MK obsahovat silného premiéra a dvoukomorový parlament, nepřímou volbu prezidenta a referendum pouze na místní úrovni. MK se hlásí k omezení rozsahu veřejných služeb, včetně zavedení soukromého zdravotnictví a školství. Sociální stát má být suplován charitativními a nevládními spolky. Na obecní úrovni pak podporují finanční samosprávu a silné obce. Z hlediska ekonomické praxe pak MK odmítají přijetí eura a podporují rovnou daň. Na evropské úrovni dále MK odmítají společnou fiskální a sociální politiku, stejně jako

odebírání pravomocí národním státům. Naopak podporují zapojení České republiky v Severoatlantické alianci. Imigrační politika EU je pak pojmána zejména v souvislosti s pracovní migrací (Mladí konzervativci, 2016b).

Míra shody s mateřskou organizací je v případě MK a ODS vysoká. Shodnou se na trvalém odmítání přijetí eura, dále na bodu rovné daně a svobodného podnikání s minimálními zásahy státu. Soukromé školství ODS nezmiňuje na všech úrovních, problematiku hrazeného školství pak omezují na školné pro vysokoškolské vzdělání. Rodina jako hlavní sociální a solidární síť je přítomna i v hodnotách a cílech ODS, stejně jako silné obce, financované přímo. Shodují se rovněž i v případě orientace na Spojené státy, resp. Euroatlantické vztahy, a podpore NATO. Naopak MK ve srovnání s ODS více akcentují konzervativní hodnoty, ODS se pak v souvislosti s hodnotovou orientací hlásí k evropským křesťanským hodnotám (Občanská demokratická strana, 2015: 1). Ke křesťanským hodnotám MK přidávají i hodnoty židovské, a samostatným bodem v programovém prohlášení je pak podpora státu Izrael a jeho „úsilí o zajištění vlastní bezpečnosti“ (Programové prohlášení 8). Minimální stát s nízkou úrovní byrokratizace rovněž podporují obě organizace. Zatímco ODS se vyjadřuje v programu i k ochraně životního prostředí, kdy požaduje zmrazení podpory obnovitelných zdrojů, zrušení ekologické a uhlíkové daně a omezení vlivu ekologických aktivistů, ochrana životního prostředí v programu MK nefiguruje.

Personální propojenost

V roce 2019 na kandidátní listině ODS do Evropského parlamentu figuroval jeden zástupce Mladých konzervativců, Tomáš Lázna. Dalšími dvěma kandidáty zastupujícími mladé politiky, byly Andrea Šilhanová a Štěpán Slovák, členové Mladých občanských demokratů.

5.3. Mladí lidovci

Historie Mladých lidovců je do jisté míry neoddělitelně spjata s historií Mladých křesťanských demokratů, první mládežnické organizace KDU-ČSL. Mladí lidovci se stávají oficiální mládežnickou organizací KDU-ČSL v roce 2013, kdy podepisují smlouvu s jejím vedením, kdy se formují se na základně části bývalých členů Mladých křesťanských demokratů (Parlamentní listy, 2013). Kromě zaměření na vzdělávací akce pro veřejnost, posilování křesťanských hodnot a rozvoj svých členů prostřednictvím přednášek, seminářů a stáží lze v cílech spolku nalézt kromě zdůraznění orientace spolku na studenty a absolventy vysokých škol (Mladí lidovci 1). Stejně jako v případě ODS, ani stanovky KDU-ČSL nestanovují formální vztah s Mladými lidovci, a rovněž nezakotvují jejich přístup k orgánům

strany. Stanovy KDU-ČSL neobsahují zmínku o spolupracujících organizacích, a podobně i Mladí lidovci se ve stanovách omezují na vyjádření podpory křesťanských zásad a křesťansko-konzervativní politiky bez uvedení konkrétní politické strany v České republice, k jejíž činnosti se hlásí (KDU-ČSL, 2019).

Historicky vývoj a vztahy s mateřskou stranou

Vzhledem k relativnímu mládí Mladých lidovců je historie jejich spolupráce s KDU-ČSL a vývoje poměrně krátká. Počátek existence Mladých lidovců se datuje od roku 2011, konkrétně od názorového střetu na krajském sněmu jihomoravské organizace, kde bylo částí stávajících členů Mladých křesťanských demokratů, ale rovněž vedením KDU-ČSL, vytýkána organizaci přílišná názorová radikalita a konzervativnost v postojích. Vyvrcholení této diskrepance pak přišlo v reakci na veřejné vyjádření podpory Mladých křesťanských demokratů Ladislavu Bátorovi při ucházení o post náměstka na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy. Vůči kontroverzní osobě Bátorovi, který byl v roce 2006 na kandidátce Národní strany, jejíž tehdejší program je vnímán jako krajně pravicový, se tehdy velmi jasně vymezila část Mladých křesťanských demokratů, ale i politického spektra včetně premiéra Petra Nečase a vedení KDU-ČSL (Respekt 2011). Tato událost však byla pouhým vyvrcholením déletrvajících konfliktů ohledně názorové orientace Mladých křesťanských demokratů (dále též pouze MKD), který se projevil rovněž sporem o transparentnost volby předsedy Spolku na krajské úrovni na tomto sjezdu. V pozdější fázi byli účastníky byly i některé z vedoucích funkcí MKD, a lze tak rozchod organizace s částí svých členů vnímat jako vydělení názorové frakce, jejíž větší umírněnost byla v souladu s postojem vedení mateřské strany, neboť dlouhodobá profilace MKD jako konzervativnějšího názorového křídla KDU-ČSL byla v rozporu i s postoji vedení strany (Parlamentní listy 2013).

Přesto však uznání nově vzniknuvší organizace nebylo snadné. Mladí lidovci se již od roku 2012, po Valné hromadě ustavují Mladé lidovce jako mládežnickou organizaci, snaží získat smluvní zajištění spolupráce s KDU-ČSL. V roce 2013 pak dochází k podpisu smlouvy o spolupráci Mladých lidovců s KDU-ČSL (Parlamentní listy, 2013), čímž MKD ztrácí exkluzivitu coby mládežnická organizace. Od tohoto okamžiku spolupracují Mladí lidovci s KDU-ČSL zejména v pořádání diskuzí a besed s odborníky a členy KDU-ČSL. Participují rovněž na průběhu předvolebních kampaní, účastní se akcí pro mládež atd., tedy akcentují spíše činnost politické socializace, na rozdíl od MKD, jejichž agenda obsahuje vyšší míru aktivismu ve vztahu k hodnotám křesťansko-konzervativní politiky. Kromě této činnosti

rovněž vyjadřují pravidelně podporu vedení strany v otázkách přijímaných politických rozhodnutí.

Spolupráce s mateřskou stranou je od této doby upravena smluvně, stanovy ani jedné z entit se však o této spolupráci nezmiňují. Přesto, že MKD nemají oficiální právo přístupu k orgánům strany, dle jejich vlastního posouzení probíhá spolupráce se stranou aktivně. Na celostátní konferenci KDU-ČSL jsou zváni zástupci, které vybírá organizace sama, předseda Mladých lidovců pak vystupuje na Konferenci s řečí, kterou pronáší jako host, a jejíž náplní je shrnutí činnosti organizace a vztahů s mateřskou stranou v uplynulém období. Podobně se zástupci MKD účastní sjezdu strany, na nějž jsou zváni rovněž jako hosté. Kontakty s vedením strany probíhají na neformální ad hoc úrovni. Tento kontakt však Mladí lidovci považují za dostatečný v jeho intenzitě a povaze. Spolupráce s mateřskou stranou, i vzhledem k tomu, že činnost spolku je zaměřena na pořádání akcí, jejichž činnost je spolufinancována mateřskou stranou, je pak intenzivní i z toho důvodu, že tyto akce vznikají v součinnosti s významnými členy strany. Tyto akce jsou tak předběžně „schváleny“ už samotnou účastí členů, a následným proplacením vzniklých nákladů, jejichž výše je ročně stanovena smluvně.

Organizační propojenost a podobnost s mateřskou stranou

Ve sledovaném období byly v případě KDU-ČSL platné stanovy schválené na Sjezdu KDU-ČSL v roce 2012 a Stanovy schválené na Sjezdu v březnu v roce 2019. Nové stanovy přijaté na celostátním sjezdu v Brně v roce 2019 zakotvily jako oficiální název strany zkratku KDU-ČSL, byl tak schválen návrh, který poprvé zazněl již v roce 2012. Diskutovaná změna, na základě níž by mohli být členy strany rovněž cizí státní příslušníci ze zemí Evropské unie, byla schválena, nicméně nebyla promítnuta do stanov. Změna stanov se dotkla kompetence krajských konferencí, které nově navrhuji členy celostátního výboru, přičemž tato kompetence dříve náležela sjezdy. Tato změna však neupravila organizační strukturu KDU-ČSL. Naproti tomu změna stanov Mladých lidovců zasáhla do jejich organizační struktury. Mladí lidovci jako mladá organizace rozvíjejí v roce 2018 svou strukturu o další organizační stupeň. Zatímco v roce jejich vzniku jsou organizováni pouze na celostátní a krajské úrovni, v roce 2014 je změnou stanov na Celostátním sjezdu v Brně přijato rozšíření o úroveň místní. V únoru 2018 je s dalším rozvojem spolku a postupným nárůstem členstva organizace doplněna o úroveň okresní. Rozrůstání struktury ukazuje na vznik organizace penetrací, organizace tak postupně proniká do nižších úrovní. Stanovy Mladých lidovců jsou významně stručnější, což je dáno menší komplexností organizace (Mladí lidovci, 2018).

Přestože formální vazby KDU-ČSL a Mladých lidovců nejsou stanoveny základními dokumenty strany ani organizace, organizační rozčlenění Mladých lidovců do značné míry odráží organizační strukturu KDU-ČSL. Rozdělení organizace Mladých lidovců je totožné jako KDU-ČSL. Sdílí podobu rozdělení na celostátní, krajskou, okresní a místní organizaci, stejně jako přebírá s jistou mírou zjednodušení formu rozdělení pravomocí většiny orgánů. Na celostátní úrovni vypouští Mladí lidovci orgán celostátní konference, jehož postavení nejvyššího orgánů přebírá celostátní sjezd se stejnou periodicitou schůzí, jako má sjezd KDU-ČSL. V případě Mladých lidovců tak je volební období veškerých orgánů jednoleté, na rozdíl od dvouletého období v KDU-ČSL. Kompetence celostátní konference KDU-ČSL jsou pak přechází v Mladých lidovcích na celostátní výbor a předsednictvo spolku. Předsednictvo spolku je tak v porovnání s předsednictvem KDU-ČSL významně silnější (Mladí lidovci, 2018; KDU-ČSL, 2019).

Druhým nejvyšším orgánem Mladých lidovců je celostátní výbor, jehož významnou kompetencí, kromě ukládání úkolů předsednictvu, možnosti určení statutárního zástupce spolku a schválení či zrušení krajské organizace, je rozhodování „ve věcech, které nejsou svěřeny do působnosti jiných orgánů spolku“ (Mladí lidovci, 2018). Toto negativní vymezení přináší pak při jeho aplikaci celostátnímu výboru značné pravomoci, a to zejména proto, že kompetence nejvyššího orgánu, celostátního sjezdu, se ve stanovách omezují na volbu a odvolání předsednictva a členů kontrolní komise, v jejíž působnosti je spojena agenda, kterou v KDU-ČSL vykonává revizní komise a celostátní rozhodčí sbor, a rozhodnutí o výši členských příspěvků. Zatímco však v případě KDU-ČSL je stanovení klíče pro účast delegátů z krajů na celostátní konferenci, druhém nejvyšším orgánu strany, určuje celostátní konference sama, v případě Mladých lidovců je tato pravomoc svěřena výlučně předsednictvu, které jeho podobu oznamuje krajským organizacím při svolání sjezdu. Předsednictvo si tak ponechává ve výlučné pravomoci složení tohoto orgánu (Mladí lidovci, 2018).

Na rozdíl od KDU-ČSL, stanovy Mladých lidovců nepřisuzují předsedovi strany výlučné postavení, a pojímají jeho roli pouze jako součásti předsednictva. Předseda KDU-ČSL, stojící v čele strany, podobně jako předseda ODS, který je hlavním představitelem strany (na rozdíl od předsedy ČSSD, jehož funkce není stanovami definována jako čelní) pak disponuje významnou pravomocí, opravňující ho k přijímání „veškerých opatření, která se mu jeví jako nezbytná (KDU-ČSL, 2019). Předsednictvo ML však jako takové má však významné kompetence, ať už se jedná o přijímání členů, o kterém v KDU-ČSL nerozhoduje

celorepubliková úroveň, ale pouze Výbor místní organizace, případně okrasní výbor (Předsednictvo je zpravidla zapojeno pouze v případě otázky vyloučení člena strany (KDU-ČSL, 2019).

Odlišné je rovněž určení výkonného orgánu. Zatímco v případě Mladých lidovců je výkonným orgánem předsednictvo, kdy předseda, 1. místopředseda a jeden další člen určený sjezdem jsou statutárními orgány spolku, v KDU-ČSL je výkonným orgánem Celostátní výbor strany (KDU-ČSL, 2019).

Z hlediska organizace na nižších úrovních se pak projevuje i to, že Mladí lidovci jsou v porovnání s druhou mládežnickou organizací KDU-ČSL mladou organizací. Okresní organizace i místní organizace jsou dobrovolnými sdruženími, jejichž založení rozhoduje krajský výbor na návrh pěti členů v případě okresní organizace, v případě místní organizace pak na návrh tří členů. Členství v Mladých lidovcích je organizováno na krajské úrovni, kdy přijetí členů krajských organizací do místních organizačních jednotek schvaluje předsednictvo místní organizace, v případě vzniku této úrovně. Přijetí do spolku je pak rovněž podmíněno schválením předsednictva, kterému předává přihlášku krajská organizace prostřednictvím krajského výboru. O zařazení člena do krajské organizace rovněž rozhoduje předsednictvo.

Mladí lidovci nedisponují ve svých stanovách oficiálně zakotveným byrokratickým aparátem organizace, na rozdíl od KDU-ČSL, jež stanovuje funkci Generálního sekretáře, který má značné kompetence nejen v personálních (zve smyslu aparátu strany) a finančních otázkách strany, ale jeho kompetence obsahují rovněž odpovědnost za „programovou náplň činnosti aparátu strany“. Na rozdíl od druhé lidovecké organizace, Mladých křesťanských demokratů, Mladí lidovci nezřizují svými stanovami odborné komise (Mladí lidovci, 2018).

Ideová propojenost

Mladí lidovci jako druhý z mládežnických spolků KDU-ČSL zaměřují svou činnost na vzdělávací akce a socializaci svých členů, na čemž také založili odlišnost svého profilu oproti MKD, ačkoli stejně jako MKD deklarují myšlenkový základ v ideálech křesťansko-demokratické politiky a evropské myšlenkové tradice, na rozdíl od MKD však jsou podstatně méně konzervativní v otázkách, a prosazují vizi politiky jako služby druhým. Ve svých názorech pak Mladí lidovci staví na společných názorových styčných bodech s mateřskou stranou, jsou skutečnou podpůrnou strukturou včetně podpory hlavních lidoveckých témat v předvolebním období do Evropského parlamentu, podporou některých politik atd. Nejsou

natolik polarizujícím subjektem jako MKD. Spolu s mateřskou stranou plně podporují evropskou myšlenku včetně fiskální integrace. Podporují, stejně jako KDU-ČSL, myšlenku přijetí eura, společnou obrannou politiku, ale i myšlenky podpory Severoatlantické aliance. Mladí lidovci se rovněž vyjadřují i k problematice životního prostředí, které ze své agendy vypouštějí MKD, a podporují mateřskou stranu v jejích návrzích pro evropskou úroveň.

Mladí lidovci se doposud orientovali zejména na osobní rozvoj svých členů. Sada témat, ke kterým zaujímali výslovné stanovisko, tak byla relativně omezená. Od roku 2018 však chtějí být Mladí lidovci (KDU-ČSL, 2018) více zapojeni v procesu politického rozhodování prostřednictvím svých členů, přičemž kromě obecné programové orientace zůstává názorová orientace spíše na úrovni jednotlivců. Již nyní podporují kandidatury svých členů v řadách KDU-ČSL, je tedy pravděpodobné, že přítomnost programových bodů, vůči nimž budou formulovat jako spolek stanovisko, se bude do budoucna posilovat. V současné době se ML zaměřují více na podporu socializace a rekrutování mladých lidí se zájmem o politiku, a současně prosazování svých členů do orgánů strany, jejichž názorová shoda s mateřskou stranou je vysoká.

Personální propojenost

V roce 2019 ve volbách do Evropského parlamentu za stranu KDU-ČSL kandidují 2 kandidáti., Markéta Filipová a František Talíř. Rovněž kandidoval a byl zvolen bývalý člen Tomáš Zdechovský.

5.4. Mladí křesťanští demokraté

Kromě MKD a Mladí lidovci jsou dalšími partnery KDU-ČSL Sdružení žen KDU-ČSL, v rámci které se organizuje Volební akademie žen a Institut pro křesťansko-demokratickou politiku, z. ú. Spolupráce strany a mládežnických organizací není zakotvena ve stanovách KDU-ČSL, MKD se pak ve svých stanovách hlásí k myšlenkové blízkosti ke KDU-ČSL. Spolupráce probíhá stejně jako v případě Mladých lidovců na smluvním základu, který není součástí stanov strany, a jenž, jak potvrdila situace v roce 2013, je snazší upravit, jelikož se jedná o dokument na nižší úrovni předpisové hierarchie. Osamostatnění spolku v roce 1999, které proběhlo z důvodu snahy o snazší přístup k externím finančním zdrojům (Krnávek, 2008: 11) do jisté míry zanechalo stopu na vztazích s mateřskou organizací, se kterou spolek na začátku jeho existence pojila stranická příslušnost všech členů spolku. MKD se aktivně vyjadřovali nejenom k ideovým, ale rovněž k personálním otázkám mateřské strany, což

strana často vnímala jako zasahování do interních záležitostí, k čemuž organizace nebyla oprávněna. Na celostátní úrovni nevychází žádný tisk vydávaný MKD.

Historicky vývoj a vztahy s mateřskou stranou

Prvopočátky Mladých křesťanských demokratů se datují do roku 1997, kdy vznikají na krajské úrovni místně příslušné Junior kluby, orientované na KDU-ČSL. Tyto kluby se o rok později sdruží pod zastřešující organizací Junior klubu křesťanských demokratů, která je v první fázi své existence organizována jako organizační jednotka strany, a jako taková podepisuje V ROCE 1998 s KDU-ČSL smlouvu o spolupráci. V roce 1999 pak je Junior klub registrován jako občanské sdružení a přestává být inherentní součástí strany. Z tohoto důvodu byla krajská úroveň Junior klubu do značné míry nezávislá na celorepublikovém zastřešujícím orgánu. Původ spolku, který se vydělil ze struktury strany, se tak vписuje i do povahy a intenzity vztahů s mateřskou stranou. Smlouva o spolupráci s KDU-ČSL byla uzavřena již v roce 1998 (Krňávek, 2008: 11). Tato změna v organizaci spolku však nezůstala bez odezvy mateřské strany, která toto osamostatnění vnímala značně negativně. Spolupráce s KDU-ČSL tak v období 1999-2004 je slabá. V roce 2004 se z Junior klubu stávají Mladí křesťanští demokraté a konstatují neplatnost původního dokumentu, avšak nová smlouva s vedením strany je podepsána až v roce 2007. Forma spolupráce a práva mladých křesťanských demokratů ve vztahu k mateřské straně jsou však omezená v porovnání s původním nastavením (Krňávek, 2008).

V roce 2009, po odchodu Miroslava Kalouska a založení TOP 09, odchází i část mladých křesťanských demokratů, avšak již v roce 2010 staví část mladých křesťanských demokratů v Jihomoravském kraji vlastní kandidátku pro komunální volby v obci Dolní Bojanovice v okrese Hodonín (Parlamentní listy, 2010). Po rozkolu s brněnskou a blanenskou místní organizací na sjezdu v roce 2011, který dává vzniknout Mladým lidovcům, přichází konflikt s generálním tajemníkem KDU-ČSL Pavlem Hořavou, který obviňuje MSD z vyhrožování sankcemi. MKD v tomto období konstatuje nedostatečnou finanční podporu ze strany KDU-ČSL. Po jednostranném vypovězení smlouvy o spolupráci, které MSD obdržela v roce 2013, vzniká následně smlouva nová, která stanovuje rovné podmínky spolupráce KDU-ČSL s oběma jejími mládežnickými organizacemi. Vztah s Mladými lidovci je od té doby neutrální s tím, že Mladí lidovci se profilují spíše na pořádání vzdělávacích akcí pro veřejnost a své členy, a MKD se věnují podpoře konzervativně-křesťanských myšlenek a společenskému aktivismu v těchto otázkách.

Mladí křesťanští demokraté se stejně jako Mladí lidovci pravidelně aktivně zapojují do předvolebních kampaní, což je členy KDU-ČSL vnímáno pozitivně. Nicméně vzájemné vztahy byly v minulosti poznamenány názorovým nesouladem v souvislosti s politickou praxí KDU-ČSL, která dle mínění MSD přijímala opatření, která se neslučovala křesťanskými hodnotami (např. návrh Heleny Třeštíkové na post ministryně kultury) (Parlamentní listy). Kritika politických kroků byla vnímána ze strany KDU-ČSL jako překročení možností, jež své mládežnické organizaci v jejím vyjadřování poskytly, a jako zásah mimo oblast její kompetence a činnosti. Na povahu těchto vztahů tak historicky zásadním způsobem působí intenzita ideové propojenosti těchto organizací. Ať už ve smyslu kritiky MKD za strany KDU-ČSL za jejich radikalitu, která zejména v období, kdy se strana pod předsednictvím Pavla Bělobrádka, rovněž bývalého člena MKD, chtěla po volebním debaklu v roce 2010 otevřít širšímu spektru voličů jako strana alternativy, vnímala mateřská strana jako kontraproduktivní, nebo z důvodu nedostatečné ideové vyhraněnosti, kterou chtěli MKD zejména v období 2010-2013 (Parlamentní listy, 2013).

Organizační propojenost a podobnost s mateřskou stranou

Aktuálně platné stanovy MKD byly schváleny v roce 2014 na celostátním sjezdu v Humpolci, a od té doby nebyly revidovány. Otevření stanov k úpravám bude nutné na příštím Celostátním sjezdu kvůli formálním úpravám (změna názvu mateřské strany). Tato struktura je pak porovnávána s platnými verzemi stanov KDU-ČSL, a z důvodu příslušnost ke stejné politické straně, kompetenční vymezení je porovnáváno se stanovami Mladých lidovců.

Mladí křesťanští demokraté považují za základ své organizace místní a krajskou úroveň, a akcentují zejména snahu o zapojení do politiky na komunální úrovni (Mladí křesťanští demokraté, 2014). Hlásí se tak k myšlenkám, s nimiž jejich organizace vznikla. Na rozdíl od ML a KDU-ČSL jejichž organizace je čtyřstupňová, MKD zjednodušují svou strukturu vypouštěním okresní úrovně. Volební období orgánů je dvouleté, stejně jako v KDU-ČSL, a jsou voleny nejvyšším orgánem spolku, celostátním sjezdem konaném jednou za dva roky. MKD přejímají od KDU-ČSL dále do značné míry rozdělení orgánů na celostátní úrovni, jako samostatný orgán celostátní organizace pak vyčleňují, vedle předsednictva spolku, rovněž předsedu. Předseda je statutárním orgánem, jenž může jednat za spolek ve všech věcech, zejména je pak oprávněn „...rozhodovat o otázkách spojených s fungováním spolku, včetně dispozic s jeho majetkem, (...) a rozhodovat o všech (...) pracovních záležitostech“ (KDU-ČSL, 2019). Tato definice pravomocí z něj činí silný orgán, přesto MKD si zakládají

na důrazu na nižší úrovně organizace. Koordinace a řízení krajské úrovně je svěřeno stanovami zcela do rukou Krajského výboru. Výkonným orgánem je pak, stejně jako v případě ML, předsednictvo. Nejvyšší orgán spolku, celostátní sjezd, může některé ze svých kompetencí převádět právě na Předsednictvo, případně na Celostátní výbor. Ten, stejně jako v případě Mladých lidovců, má ve své kompetenci rovněž pravomoc rozhodovat v těch oblastech, které nejsou stanovami svěřeny jiným orgánům. MKD ve svých stanovách pak určují jako druhý výkonný, a současně statutární orgán strany, 1. místopředsedu spolku. Jeho pravomoc, přijímat rozhodnutí ve jménu spolku však podléhá předchozí konzultaci či předsedy nebo předsednictva (Mladí křesťanští demokraté, 2014).

Celostátní sjezd, nejvyšší orgán spolku, je svoláván podle klíče, který určuje Celostátní výbor, a který přiznává každé krajské organizaci alespoň dva delegáty, a zohledňuje počet jejich členů. Na rozdíl od celostátního sjezdu Mladých lidovců má orgán výslovně uvedenou pravomoc vyjadřovat se k zásadním politickým otázkám. Důležitou pravomocí, která náleží celostátnímu výboru, a která ho posiluje ve vztahu k předsedovi a 1. místopředsedovi, je poměrně ojedinělé ustanovení, které zaručuje Celostátnímu výboru pravomoc zrušit, při schválení nadpoloviční většiny svých členů, jakékoli rozhodnutí těchto orgánů ve věcech jim svěřených stanovami (Mladí lidovci, 2014: §14 odst. 5). Jedná se tak o významné omezení pravomoci předsedy. Vzhledem k tomu, že vymezení kompetence celostátního výboru je negativní, a zahrnuje veškerou zbylou agendu, může být případným důvodem kompetenčních střetů vymezení pravomoci předsedy zahrnující veškeré záležitosti, týkající se fungování spolku. V celostátním výboru, nejvyšším orgánu mezi sjezdy, zastupují krajskou organizaci vždy dva členové bez ohledu na velikost členstva, čímž je všem krajským organizacím ve druhém nejvyšším orgánu přiznána stejný podíl na rozhodnutí, na rozdíl od Celostátního výboru ML, která si klíč pro delegáty stanovuje sama na základě počtu členů této organizace, a kde je každá krajská organizace zastoupena alespoň jedním zástupcem. Důraz na krajskou úroveň pak reflektuje rovněž skutečnost, že stanovení krajské organizace tato organizace celostátnímu výboru pouze oznamuje, nepodléhá tak rozhodnutí celostátního výboru jako v případě Mladých lidovců. Krajská organizace prostřednictvím krajského výboru rozhoduje rovněž o přijetí člena. Na rozdíl od Mladých lidovců disponují MKD byrokratickým aparátem, který je ukotven ve stanovách, podobně jako generální sekretář KDU-ČSL, a rovněž stanovami umožňují vznik odborných komisí, které zřizuje, a jejichž členy rovněž jmenuje, celostátní výbor (Mladí lidovci, 2018; Mladí křesťanští demokraté 2014).

Kromě odkazu na blízkost ke straně a obhajobu křesťansko-demokratických konzervativních hodnot se o formální spřízněnosti se strukturami KDU-ČSL není ve stanovách pojednáno. Organizační struktura MKD je odlišnější od struktury KDU-ČSL než struktura Mladých lidovců, avšak přidělení kompetencí celostátnímu výboru kopíruje silnou pozici Celostátního výboru KDU-ČSL, nejsilnějšího orgánu strany mezi sjezdy, který je oprávněn rozhodnout ve věcech, které nesou odkladu, samostatně ještě před termínem celostátní konference. Jeho rozhodnutí je pak touto konferencí, druhým nejvyšším stranickým orgánem, schvalováno dodatečně. Do pravomocí celostátního výboru dále patří, kromě projednávání politických otázek, rovněž určování konečného pořadí kandidátů do Poslanecké sněmovny a rozhodnutí o nominaci kandidátů pro senátní volby. V tomto případě pak MKD přejímají silné postavení tohoto orgánu, na který přecházejí kompetence absentujícího orgánu na celostátní úrovni organizace Mladí křesťanští demokraté, 2014).

Obě mládežnické organizace, MKS a ML jsou vzhledem k okolnostem svého vzniku organizovány na krajské úrovni, a přiznávají tak relativně vysokou míru autonomie této úrovni. Co se týče krajské úrovně organizace KDU-ČSL, i ta má veškeré řídicí a koordinační pravomoci pro všechny organizační složky v kraji, tedy i pro okresní a místní organizace, a zajišťuje informační spojení mezi celostátní úrovní a nižšími úrovněmi. Je jí rovněž svěřena pravomoc řešení politických otázek, které se týkají nižších úrovní (KDU-ČSL, 2019).

Ideová propojenost

Starší ze dvou mládežnických organizací KDU-ČSL je ve své činnosti orientována na obranu tradičních konzervativních křesťanských hodnot. Distinkčním znakem oproti Mladým lidovcům je pak skutečnost, že MKD programové priority propagují rovněž prostřednictvím společenského aktivismu, účastní na veřejných akcích atd., akcentují tedy ve svém programovém prohlášení pouze některé ze ideových priorit, které jsou komplexněji pojaty v programu KDU-ČSL. Mladí křesťanští demokraté se v průběhu své existence rovněž vyjadřovali k jednotlivým politickým krokům mateřské strany, která dle nich nebyla dostatečně konzervativní. Názory spolku byly v některých fázích jeho existence důvodem neshod s mateřskou stranou, stejně jako podpora některých osobností KDU-ČSL (např. podpora Jiřího Čunka) (Parlamentní listy).

Jejich pět programových bodů zahrnuje (1) podporu kvality vzdělávání, včetně kvalitního domácího a církevního školství, (2) boj proti registrovanému partnerství, euthanasii, potratům a adopcím stejnopohlavními partnery, (3) boj proti drogám včetně marihuany, (4)

boj proti radikálnímu islámu a masové migraci a (5) podpora tradiční rodiny (Mladí křesťanští demokraté, 2014). Tento program je, s vědomím MKD, názorově vyhraněnější a radikálnější než program KDU-ČSL. Sami MKD pak považují tento program inherentní náplň křesťansko-demokratické konzervativní politiky, a je dle jejich vyjádření jedine přirozené, aby křesťansko-demokratické strany zastávaly v uvedených otázkách výrazně konzervativní postoj odlišný od liberální části politického spektra, který není často na politické scéně zastoupen jinou stranou, a který může být polarizující. MKD se každoročně účastní např. Pochodu pro život, veřejnému pochodu proti potratům, jenž někteří politici z řad KDU-ČSL vnímají negativně z důvodu přílišné radikality. Podpora rodiny má tak podle programu KDU-ČSL přicházet prostřednictvím rodinné politiky, která bude podporována sociálně přívětivějším státem. KDU-ČSL dává rovněž větší důraz na podporu seniorům, tento rozdíl je však pochopitelný zaměřením mládežnické organizace na jinou sociodemografickou skupinu. Naopak spolek se více orientuje na problematiku školství, podpora církevního školství pak je v programu KDU-ČSL jako alternativa ke státnímu školství, které je pilířem školství, v této myšlence se tedy MKD a KDU-ČSL názorově překrývají. Umírněnější stanovisko, než MKD, zastává KDU-ČSL ve věci náboženského pluralismu, když vyjadřuje podporu zavedení kontroly politických aspektů islámu. Ve věci evropské politiky pak, zatímco KDU-ČSL podporuje přijetí eura, MSD nejsou jednoznačně nakloněni této myšlence. Absolutní názorový přerýv s programem KDU-ČSL pak MKD mají ve věci boje proti migraci v místě původu.

Ideová propojenost MKD a KDU-ČSL se pak dá hodnotit jako sdílení základů hodnotové orientace s výraznými rozdíly v míře konzervativnosti. V jednotlivostech MKD zpravidla mateřskou stranu podporují, výjimkou v průběhu historie však nebyly ani zásadní názorové rozdíly v přijímané politické agendě.

Personální propojenost

Ve volbách do evropského parlamentu v roce 2019 byli nominováni za KDU-ČSL rovněž dva členové MKD, místopředseda strany a Jan Málek.

5.5. Mladí zelení

Mladí zelení v posledním sledovaném období akcentovali, přes částečný personální překryv, ve svém vztahu ke Straně zelených svou nezávislost a úplnou oddělenost struktur, včetně záležitostí personálních, a nevnímali se tak jako nástroj strany, plnicí sady funkcí, kterými podporuje činnost mateřské strany, přestože se angažovali s podporou v předvolební

kampani. Tomuto postoji však předcházeli v minulosti snahy o větší sblížení se stranou, včetně formálních úprav. Spolupráce s touto stranou byla vždy omezena na vybraná témata a akce. Od února 2019 Mladá zelení nemají status mládežnické organizace napojené na konkrétní politickou stranu, kdy vypověděli memorandum o spolupráci na protest proti přijímané politické agendě. Zatímco v minulosti se Mladí zelení chápali jako rekrutační a socializační platforma pro budoucí politiky Strany zelených, tento důraz mizí v posledním období po sérii názorových neshod zejména s politiky z pražské organizace, a vrcholí rozkolem se stranou (Mladí zelení, 2019)

Historicky vývoj a vztahy s mateřskou stranou

Mladí zelení vznikají v roce 2001 jako nezávislé občanské sdružení, zaměřující se na společenský aktivismus ve věcech ochrany životního prostředí, sociální rovnosti a lidských práv. Jejich agenda je tak zaměřením spíše militantního charakteru. Činnost Mladých zelených nebyla nikdy zaměřena výlučně na Stranu Zelených, spolek, primárně zaměřen na environmentalistická témata v politice, se hlásil stejnou měrou k zeleným politickým stranám v celoevropském kontextu. Spolek vyjadřoval sympatie a podporu kandidátům Strany zelených, včetně zapojení do předvolebních kampaní, byť o nižší intenzitě než u ostatním mládežnických organizací. Podpora strany byla rovněž proklamována podporou jednotlivých kandidátů, kteří měli ke spolku blízko (např. Ondřeji Liškovi či Martinu Bursíkovi, kteří se účastní sněmů Mladých zelených, Matěji Stropnickému v roce 2010), či byli jeho členy a působili rovněž ve Straně zelených. Spolek vykazoval primárně podporou environmentální ideové orientaci, současně však v předvolebních obdobích vystupoval na podporu strany en bloc a účast na předvolební kampaních pak byla, přesto. Ve vnitrostranických personálních záležitostech pak Mladí zelení, na rozdíl od např. MKD, nevyjadřovali své preference, a tuto problematiku ponechávali zpravidla mimo svůj záběr. Vzhledem ke skutečnosti, že jejich činnost se věnovala spíše aktivismu s přesahem do politiky, případná frakcionalizace byla založena spíše na názorových odklonech jednotlivců, a neprobíhalo tak zásadní vydělování celých skupin, jako např. v případě MSD. Na oddělenost spolku pak poukazuje i fakt, že případné kandidatury členů spolku byly ponechány zcela v gesci těchto členů a strany, spolek se v této oblasti neangažoval. V roce 2005 Mladí zelení proklamují snahu o posílení a prohloubení spolupráce se Stranou zelených, v roce 2009 pak vyjadřují opět zájem o větší kooperaci, a rovněž i o posílení spolupráce na formální úrovni, a to změnou stanov. Strany Zelených v takové podobě, aby se mohli Mladí zelení stát součástí strany (Historie Mladých zelených). K tomuto sblížení

však nikdy nedojde, a Mladí zelení zůstávají nadále nezávislým občanským sdružením jednající nezávisle na straně.

V roce 2011 podepisují Mladí zelení memorandum o spolupráci se Stranou zelených, které stanovuje principy spolupráce velmi obecně jako ochotu ke spolupráci na programových a ideových průsečících. Tato formulace jasně naznačuje uvědomění názorových odklonů a odlišností organizací. Tímto memorandumem nebyl ani částečně formalizován přístup Mladých zelených k orgánům strany, spolupráce byla dohodnuta na akcích vzdělávacích a zaměřených na mládež, případně specifickou agendu, jež se týká mladší generace. Materiální podpora spolku je v memorandu omezena na užívání některých prostor strany spolkem. Podpora členství je pak zaměřena na členství v Mladých zelených, kdy se strana zavazuje oslovovat své členy s nabídkou členství ve spolku (Memorandum Mladých zelených a strany zelených 2011).

Mladí zelení ve vztahu k mateřské straně akcentovali odlišnost svého postavení, kdy jejich možnost zapojit se výrazněji do akcí občanského aktivismu není konfrontována nutností kompromisů, ke kterým dochází nevyhnutelně v politické sféře. Touto rétorikou se snažil ještě v roce 2017 o dosažení většího uznání ze strany zelených, avšak vztahy tou dobou jsou již nejsou bezproblémové, kdy se Mladí zelení se v tomto období vyjadřují ke krokům strany, které nepovažují za konvenující agendě ochrany životního prostředí, ať už na místní, či celoevropské úrovni. Spolupráce, která byla vždy volného charakteru, však nesla stopy názorových a mezigeneračních střetů. V projevu, který měl tehdejší předseda Mladých zelených Petr Doubravský na sjezdu Strany zelených v roce 2018, připouští, že vzájemné vztahy s politickou stranou nejsou ideální, avšak konstatuje i přes to vzájemnou prospěšnost. V roce 2019 vyvrcholí napjaté vztahy vypovězením Memoranda o spolupráci ze strany Mladých zelených, kteří nesouhlasí s volební koalicí pro volby do Evropského parlamentu Strany zelených s TOP 09, STAN, a se zapojením Strany zelených do Evropské lidové strany v Evropském parlamentu, jejímiž dalšími členy jsou i pravicově orientované křesťansko-demokratické strany (Mladí zelení na svém sněmu vypověděli memorandum se Stranou zelených, 19. 2. 2019). Na základě nesouladu těchto kroků a postojů členů, jakož i orientace zelené politiky jako takové, Mladí zelení ve svém prohlášení připouštějí možnost další budoucí spolupráce se stanou při konkrétních akcích, případně s jednotlivými osobnostmi strany, avšak nikoli na základě dokumentu ustavujícího smluvní základ této spolupráce. Předseda Strany zelených při této příležitosti označuje Mladé zelené za radikální frakci

Strany zelených, proti čemuž se vedení spolku ohrazuje s poukázáním na svou nezávislost již od dob založení (Flowee, 2019).

Organizační propojenost a podobnost s mateřskou stranou

Přístup k orgánům Strany zelených nebyl nikdy upraven stanovami Strany zelených, a rovněž ani stanovami Mladých zelených. Ve sledovaném období byly platné tři verze stanov Mladých zelených – verze schválená v roce 2011, její novelizace z roku 2016 a poslední verze z roku 2018. Podoba stanov z roku 2016, novelizující předchozí verzi, pouze mírně upravila v případě, že předsednictvo není kompletní, případně člen předsednictva rezignoval, možnosti volby člena předsednictva členstvem prostřednictvím elektronického hlasování, včetně lhůty k jeho zahájení. Větší změny pak byly učiněny novelizací stanov Mladých zelených z roku 2018, kdy byly upraveny podmínky zasedání Rady místní organizace a způsob volby rady, která je volena systémem jednoho přenosného hlasu, v případě kandidatury stejného počtu členů a volných míst pak byla zavedena možnost zvolit tyto členky aklamací en bloc. Rovněž bylo stanoveno jednoleté funkční období předsednictva a postup svolávání sněmu a mimořádného sněmu, nejvyššího orgánu spolku, předsednictvem. Stanovy Strany zelených, které byly platné v období 2015-2019 byly schváleny v roce 2015, 2016, 2017 a 2019. Úpravy jednotlivých verzí se nedotkly organizační struktury s výjimkou novelizace v roce 2019, která zavedla spolupředsednictví v předsednictvu strany. Nově tak místo předsedy má Strana zelených dva spolupředsedy opačného pohlaví.

Přestože v minulosti byly u Mladých zelených přítomny snahy o úpravu stanov Strany zelených, nestalo se tak, a organizační propojení je tak nadále nezakotveno. Ve sledovaném období se členové Mladých zelených účastnili sjezdů strany coby hosté s vlastní řečí. Přístup k orgánům na pravidelné bázi byl omezen na účast na sjezdu, kontakt s jinými stranickými orgány byl omezený na případné ad hoc schůzky.

Organizační struktura Strany zelených je podstatně komplexnější než struktura Mladých zelených, kteří kladou důraz na místní úroveň. Mladí zelení svou strukturu omezují na místní a celorepublikovou úroveň, Strana zelených přidává rovněž úroveň krajskou (Strana zelených, 2019). Výkonným orgánem spolku i strany na místní úrovni je rada místní organizace, resp. rada základní organizace, základními jednotkami pak jsou v případě Strany zelených místní organizace, vznikající v obcích či městských částech, pouze ve statutárních městech vznikají místní organizace, které spojují veškeré základní organizace. Členská

schůze místní organizace, nejvyšší orgán na místní úrovni Mladých zelených, ve Straně zelených členská schůze základní organizace, případně místní konference. Podoba vnitřní organizace místní organizace je svěřena zcela do kompetence členské schůze místní organizace, přičemž vznik místní organizace schvaluje sněm, případně předsednictvo se schválením sněmu (Mladí zelení, 2018).

Nejvyšším orgánem celorepublikové organizace Strany zelených se sjezd, Mladí zelení pak za nejvyšší orgán mají sněm, v obou případech se orgán schází s minimální roční periodicitou, a svolává ho předsednictvo. Na sněmu Mladých zelených mají zaručené právo účasti všichni členové spolku, hlasovací právo pak mají členové určení dle klíče předsednictva. Mladí zelení pak ve své struktuře nemají ekvivalent k republikové radě, nejvyššímu výkonnému orgánu Strany zelených, jehož kompetence v případě spolku přebírá předsednictvo coby nejvyšší výkonný orgán. Mladá zelení ustanovují jako poradní orgán předsednictva pracovní skupiny, poradní orgán předsednictva spolku, jehož ekvivalentem ve Straně zelených jsou odborné sekce. Jediným byrokratickým aparátem ve spolku je administrativní asistentka spolku, jejíž pozici schvaluje předsednictvo, Strana zelených pak disponuje Hlavním manažerem, odpovědným za finanční a personální otázky. Ekvivalent spolupředsednictví ve Straně zelených pak Mladí zelení zavedli již podstatně dříve. Předsednictvo tvoří dvě mluvčí (není stanoven předseda spolku) opačného pohlaví, v nejnovější verzi stanov se pak z přisedících změnilo složení předsednictva na 4-6 řadových členů, z nichž alespoň polovina nejsou muži. Předsednictvo je voleno sněmem spolku systémem jednoho přenosného hlasu, způsob volby předsednictva pak není ve stanovách strany uveden. Každý z členů předsednictva mladých zelených pak odpovídá za svěřenou oblast činnosti spolku, obdobně jsou pak přidělovány oblasti odpovědnosti členům sedmičlenného předsednictva Strany zelených (Strana zelených, 2019). Podobnost organizačního uspořádání Mladých zelených a Strany zelených je omezená z důvodu odlišného charakteru spolku, kterýsi uchováván přes občasné pokusy o sblížení velkou mírou autonomie a je zaměřen spíše na aktivistickou činnost (Mladí zelení, 2018).

Mladí zelení se orientují primárně na environmentalismus, stejně jako Strana zelených, doplňují jej však škálou témat společenské rovnosti, solidarity, práv jednotlivce na bydlení oproti právu na vlastnictví, genderovou problematiku, rovné příležitosti atd. tyto témata sdílela v minulosti se stranou zelených, u nichž však postupně dochází k jejich útlumu. Strana rovněž ta témata, která vnímala jako polarizující, cíleně opouštěla v předvolebním období (např. problematika squattingu). Rovněž požadavky Mladých zelených na kroky

v oblasti ochrany životního prostředí a řešení klimatické krize se v minulosti shodovaly se stranickou politikou více, v období 2018-2019 požadují mladí zelení aktivnější přístup strany.

Ideová propojenost s politickou stranou

V roce 2018 byly významně upraveny cíle spolku, a prostředky, kterými tyto cíle naplňuje. Byly celkově přeformulovány a rozvedeny ve větších podrobnostech, a byly nově přidány způsoby, jakými spolek tyto cíle chce naplňovat. Oproti předchozí verzi stanov, která usiluje o mobilizaci mladých lidí v politické sféře aktivního ovlivňování jejich názoru, informování celé veřejnosti bez ohledu na věk, o „*možnostech řešení vzájemně spjatých ekologických, ekonomických, sociálních, zdravotních a politických problémů*“ (Mladí zelení, 2011), prosazování konkrétních kroků směřující k udržitelnosti a humanismu, pak cíle spolku stanov z roku 2018 již více odkazují na nezávislost spolku, jehož zaměření upouští již tou dobou od standardní podoby mládežnické organizace. Cíle Mladých zelených od roku 2018 jsou kromě ochrany životního prostředí rovněž inkluzivní společnost, sociální spravedlnost, spolurozhodování občanů o všech oblastech života a boj mladé generace za svá práva a proti nespravedlnosti. Stanovy stále zmiňují kooperaci s dalšími subjekty, omezují se na vyjádření nutnosti dosahování těchto cílů na všech úrovních. S programovými body rovnoprávnosti, ekologie a ochrany práv se shodnou Mladí zelení s mateřskou stranou, resp. jejím programovým prohlášením. Aktivismus spolku je nově, kromě zahrnutí témat, která Strana zelených vnímá jako příliš radikální, obsažen zejména v prostředcích k dosahování cílů spolku uvedených ve stanovách, které nově zahrnují pořádání přímých akcí, demonstrací a nenásilných protestů (Mladí zelení, 2018) Mladí zelení jako spolek jsou v porovnání s hodnotovou náplní Strany zelených názorově vyhraněnější a shoda panuje s mateřskou stranou v oficiálních základních hodnotách, nikoli však v jednotlivostech, jakými tyto hodnoty realizovat v praxi. Se svou mateřskou stranou se shodnou na podpoře např. Studentského aktivismu v boji proti klimatickým změnám.

Personální propojenost

Na společné kandidátní listině při volbách do Evropského parlamentu v roce 2019, sestavené z kandidátů TOP 09, Strany zelených a Starostů a nezávislých, neměli Mladí zelení žádného kandidáta z celkem 28. Pouze tři kandidáti zastupovali Stranu zelených, z nichž jeden byl předseda strany Petr Štěpánek na 5. místě kandidátky.

5.6. TOP tým

Historie TOP týmu je v porovnání s jinými mládežnickými organizacemi zahrnutými ve výzkumu velice krátká. Tendence organizovat se v mládežnické organizaci vznikají v okolí strany TOP 09 již záhy po jejím založení. TOP tým se velmi aktivně angažuje v předvolebních kampaních TOP 09, kde podporují stranu nejen i jednotlivé vybrané kandidáty, často z řad svých členů, ale vyjadřují často i maximální podporu straně bez personálních preferencí.

Historicky vývoj a vztahy s mateřskou stranou

První organizační struktura mladých lidí podporujících TOP 09 vzniká v roce 2010 v Praze, následně v roce 2011 vytváří v některých krajích organizační struktury, a začíná tak fungovat jako spolek. Celorepubliková úroveň spojující dosavadní krajské organizace vzniká v roce 2016, od kdy se datuje jeho existence jako standardní mládežnické politické organizace, a v roce 2017 podepisuje spolek, nově s celostátní strukturou, smlouvu o spolupráci s TOP 09 (TOP 09, 2017B). TOP 09 tou dobou tuto snahu o sblížení se svou organizací příznivě kvituje. Tomu však předcházelo období mírné skepse ze strany vedení TOP 09, které, po předchozí lidovecké zkušenosti s MKD aktivně nepodporuje myšlenku vzniku mládežnické organizace, a zejména v počátku existence jsou veškeré aktivity vznikajícího spolku ponechány výlučně v gesci členů tohoto spolku bez významné podpory mateřské strany. Zakládající člen pražské organizace, Petr Kavalírek, byl zvolen předsedou v letech 2011-2017, v roce 2017 se předsedou stává Petr Kučera. Tato kontinuita vedení je ve sledovaném vzorku ojedinělá.

Organizační propojenost a podobnost s mateřskou stranou

Vzhledem k tomu, že mládežnická organizace TOP 09 vznikla teprve nedávno, její činnost od je počátku do současnosti upravena prozatím jen jednou verzí stanov, která byla schválena na prvním sněmu strany v roce 2017 (TOP tým, 2017). Podoba stanov TOP týmu, na rozdíl od ostatních mládežnických organizací, stanovuje členství na krajské úrovni, členy spolku jsou tedy jednotlivé organizace, tvořené alespoň třemi členy. resp. právnické osoba ve formě spolku, jehož vstup schvaluje Republiková rada. Vzhledem k odlišné formě upravení členství, kdy se členem spolku TOP tým může stát pouze krajská či místní organizace (jednotliví členové tak jsou členy člena spolku), která odkazuje na kolektivní členství prostřednictvím v členství místních či krajských organizací, srovnání s organizační

strukturou uvedenou ve stanovách TOP 09 nenabízí mnoho prostoru pro interpretaci (TOP 09, 2017).

Jednotliví členové pak přijímají vlastní stanovy a další dokumenty, upravující jejich činnost. Zatímco TOP 09 se organizuje na celostátní, krajské, regionální a místní úrovni, organizace TOP týmu na nižších organizačních jednotkách se ve stanovách neurčuje. Není tak možné porovnat rozdělení kompetencí mezi celorepublikovou úroveň a úroveň nižší, případně způsob organizace těchto úrovní. Kromě informační povinnosti, kterou stanovuje ve svých stanovách TOP tým, veškeré záležitosti týkající se člena/spolku na nižší organizační úrovni, jsou zcela v kompetenci jednotlivých členů, tedy spolků TOP týmu na nižší úrovni, vyjma povinnosti zřídit v daném spolku nejvyšší orgán, kterým je členská schůze. Podmínku vstupu člena je deklarování podpory přímo TOP 09, přičemž schválení vstupu člena/spolku do celorepublikové organizace TOP týmu podléhá rozhodnutí republikové rady a současně schválení krajského výboru TOP 09 v příslušném kraji, ve kterém se tento člen/spolek nachází. Na celostátní úrovni jsou pak nejvyššími orgány Sněm spolku, Předsednictvo volené sněmem a Republiková rada. Počet členů za jednotlivé krajské organizace ve sněmu je určen klíčem, výběr členů je pak již zcela v gesci nižších členů spolku, kterými jsou jednotlivé spolky. Stanovy ukládají místní či krajské organizaci povinnost stanovit výši členského příspěvku v minimální stanovené hodnotě (v samostatné části však přiznávají Sněmu pravomoc určit výši tohoto příspěvku na hlavu), a vlastní systém pro vyloučení členů (TOP tým, 2017).

Kolektivním výkonným orgánem je Republiková rada, která sdružuje všechny členy/spolky, zastoupené jejich předsedy, kteří mohou pověřit zastupováním jakéhokoli jiného člena spolku. Rozhodnutí republikové rady, je-li v rozporu s činností člena/spolku, se pak na tohoto člen/spolek nevztahuje, uplatní-li tento člen/spolek právo veta. Kolektivním statutárním orgánem TOP týmu je sedmičlenné předsednictvo spolku, které může při schůzi republikové rady interpelovat kterýkoli zástupce člena/spolku. A stejně tak kterýkoli člen/spolek může vznést návrh, který je předsednictvo povinno projednat (TOP tým, 2017).

Ideová propojenost

TOP tým nedisponuje jednotným programovým dokumentem, avšak svou názorovou příslušnost definuje zejména ve vztahu k TOP 09. Shodují se tak v názorové orientaci TOP 09 na konzervativní a liberální politiku. Prostřednictvím příspěvků na sociální síti Facebook vyjadřuje pravidelně podporu politickým rozhodnutím a kroků TOP 09, zejména Markéty Pekarové Adamové, která je rovněž členkou TOP týmu. Zatímco stanovy TOP týmu se se

stanovami TOP 09 neshodují vyjma jednotlivostí, z důvodu podoby ustavení členství spolků, co se týče názorové propojenosti, TOP 09 a TOP tým pak v souladu s touto orientací přebírají do své agendy celá témata a postoje TOP 09, a vyjadřují straně podporu ve všech bodech a rozhodnutích. Vzhledem k absenci jednotného programového dokumentu TOP týmu, případě souhrnně definovaných, je na základě dílčích výstupů organizace možné určit velký názorový překryv strany a její mládežnické organizace.

Personální propojenost

Do Evropského parlamentu v roce 2009 na společné kandidátní listině TOP 09, Starostů a nezávislých a Strany zelených kandidovali 28 kandidátů dva členové TOP týmu, Lukáš Otys a Vojtěch Vais.

6. Interpretace výsledků výzkumu a závěr

Strany v různých vývojových obdobích mládežnických organizací nevnímají vždy tyto organizace jako stabilizační aparát v určitém sektoru voličstva (funkce linkage), ale často spíše jako destabilizační faktor, zasahující do vnitrostranických záležitostí. S tím souvisí i nízká míra ochoty stran formalizovat vztahy a práva svých mládežnických organizací prostřednictvím formálního ustanovení vztahu ve stanovách. Jako jediná mládežnická organizace, disponující formálním propojením s mateřskou stranou, pak byli identifikováni MKD. Specifičnost mládežnické organizace ČSSD je ve zkoumaném vzorku v jejím pevném spojení s mateřskou stranou, přestože vztahy vždy byly ovlivňovány zejména postojem MSD vůči politice ČSSD, nikoli však ve smyslu hodnot, ale ve smyslu realizace agendy, a dále nepravidelnými snahami ČSSD o omezení vlivu této organizace. Přestože se tato organizace vnímá jako nezávislá a samostatná, víc než u jiných u ní platí, že se wpisuje do podoby mateřské organizace. Vliv mládežnické organizace na činnost mateřské politické strany nelze považovat za rozhodující, a není na místě mu přikládat zásadní důležitost⁸. Avšak je možné říci, že i při odhlédnutí od organizačních charakteristik se v případě aktivit MSD jednalo o intenzivní činnost, kterou MSD vyvíjeli v průběhu předvolebních kampaní, akcemi podporujícími program ČSSD, jako např. petice proti zavedení školního v rámci změny financování českého vysokého školství v roce 2002, či minimálně prostřednictvím formálního vztahu, jež je upraven stanovami. Stanovy MSD z roku 2015 i 2018 tuto blízkost odrážejí již v cílech spolku, kdy jedním z účelů MSD je „všestranná spolupráce s Českou stranou sociálně demokratickou“ (Mladí sociální demokraté, 2018). za dva roky.

Mladí sociální demokraté jsou již od svého založení důležitou součástí své mateřské strany, ať už proto, že jejich bývalými členy byla řada členů ČSSD, která zastává či zastávala významné posty ve straně i vládě (např. Bohuslav Sobotka, Michaela Marksová-Tominová, Jan Hamáček, Jeroným Tejc, Jiří Dienstbier atd.), ale i charakterem své činnosti ve prospěch strany. Intenzita a povaha vztahů MSD a ČSSD se v průběhu existence organizace měnila, zpravidla však nikoli v závislosti na ideových a hodnotových neshodách, ale daleko spíše v důsledku politických rozhodnutí strany. Sami Mladí sociální demokraté jako zlomový označují rok 2005, kdy pod předsedou strany, bývalým členem MSD Stanislavem Grossem, dochází z jejich pohledu k centralizaci strany, a současně autonomizaci MSD.

⁸ Historie MSD však zejména v počátcích konsolidace ČSSD obsahuje i momenty, kdy hlas MSD byl pro praxi strany důležitá, jako byla např. podpora Miloše Zemana na sjezdu v Hradci Králové v roce 1993, kdy díky 14 hlasům mladých sociálních demokratů byl Miloš Zeman zvolen v druhém kole předsedou strany.

Vztah strany a mládežnické organizace, s postupující konsolidací mateřské strany oslaboval, a v průběhu sledovaného období se postupnými úpravami stanov obou organizací oslabovala pozice MSD coby součásti stranického rozhodovacího procesu. Aktuálně platné verze stanov MSD a ČSSD v roce 2019 stanovují formální podobu vztahu těchto dvou organizací, hovořící současně o všestranné spolupráci mezi těmito entitami. Práva MSD ve vztahu k ČSSD nejsou tedy formalizována ve vlastních stanovách MSD. Spolupráce ČSSD a MSD v průběhu existence mládežnické organizace nabývala různých podob, nicméně činnost MSD lze označit za intenzivní, ať už se jednalo o podporu předvolebních kampaní, nebo zastoupení v orgánech strany. Pozice MSD byla historicky ve vztahu k ČSSD relativně důležitá (připomeňme např. komunální volby v roce 1994, kdy v obcích, kde neexistovaly místní organizace ČSSD, zástupci MSD mohli po schválení okresního výboru ČSSD sestavit vlastní kandidátku (Ventil, 2015: 10).

Mládežnické organizace tvořící jedno z těchto dílčích uskupení ve stranách, s jejichž existencí je jejich vznik svázán, a zpětně svou činností a existencí tvoří i charakter mateřské instituce, jsou tedy součástí rozsáhlejšího systému interakce v politické straně. Formalizovanou podobu těchto organizací pak vtiskla např. ČSSD ve svých stanovách zakotvením tzv. zájmových hnutí. Mládežnické organizace se však obecně hlásí k hodnotám, jež hájí ve svém programu mateřská strana, které pak doplňují vlastní sadou témat, která jsou bližší jejich členstvu, případně skupině, na niž svou činností míří, přičemž roli sehrává, jak je organizace vnímána členy a potenciálními členy. Všechny mládežnické organizace s výjimkou TOP týmu se odvolávají na svou nezávislost a samostatnost v činnosti. Avšak mládežnické organizace z definice své činnosti, kdy provázanost struktur je dána řadou funkčních aspektů, nikdy nebudou moci být zcela nezávislé na podmínkách a strukturách, v rámci nichž se zrodily, jak podotýká Brigitte Gaiti (Gaiti, 2006: 39-61). Mládežnické organizace, přesto, že podle klasifikace Thomase Poguntke odpovídají nejvíce kategorii přidružených organizací, které nejsou plně inkorporovány do strany jako tradiční suborganizace, jsou v uvedených případech mládežnických organizací pojímány jako nezávislé organizace.

Za účelem zjištění propojenosti mládežnické organizace a politické strany byly identifikovány v teoretické části klíčové faktory, které určují druh institucionalizace. Pro potřeby této práce je vycházeno z předpokladů zakotvených v Panebiancově teorii institucionalizace. Vztah mateřské a přidružené organizace v případě institucionalizované strany bude vykazovat prvky dominance strany v tomto případě nad mládežnickou

organizací, naopak slabě institucionalizovaná strana buď neudrží žádné nebo nestabilní vztahy s přidruženými organizacemi, případně je na těchto organizacích až příliš závislá, kdy její hlavní legitimita je z těchto organizací odvozena přímou úměrou, nebo jsou tyto externí organizace extrémně slabé (Panebianco, 1988: 59). Co se týče posouzení, jak moc procedury zakotvené ve stanovách ovlivňují skutečný stav stranické mocenské praxe, vysoce institucionalizovaná strana zpravidla vykazuje dle Panebianca vyšší míru shody. Dominantní koalice, tedy významní straniční aktéři, se opírají o autoritu, jejíž kořeny lze najít ve formálním zakotvení, nikoli v tom, že jejich nositelé mají významné postavení v mimostranickém / mimopolitickém prostředí, čímž by odkazovala na externí systém společenské nerovnosti, nikoli interní organizační nerovnosti, která je politické straně vlastní (Panebianco 1988 4). V případě, že by institucionalizace strany byla slabá, externí aktéři by snadno mohli překročit hranici a díky své silné pozici mimo politickou stranu se stát součástí dominantní koalice (Panebianco 1988 59). Ve sledovaném vzorku byla míra dominance zjištěna pouze v případě TOP týmu, v ostatních případech se jednalo buď o uznání a blízkost strany a organizace (ČSSD), případně nezáměr strany o větší integraci organizace do svých struktur, včetně uplatňování větší míry dominance (KDU-ČSL, ODS, Strana zelených).

Základní otázkou je formální ukotvení spolupráce mezi politickou stranou a mládežnickou organizací, lišící se v závislosti na organizaci. Nejsilnější propojení je možné identifikovat u přidružených organizací primo inkorporovaných ve strukturách strany. Tento typ nastavení není typický pro mládežnické organizace, a v České republice je možné jej nalézt např. v případě ODS a její platformy Mladí občanští demokraté, která vznikla v roce 2016. Další formou spolupráce je pak smluvní zakotvení kooperace mládežnické organizace a mateřské strany, přičemž tato smlouva zavazuje obě strany k povinnostem vůči protistraně. Třetí variantou pak je existence nezávislé organizace, která svou spřízněnost se stranou formalizuje pouze memorandem, jehož závaznost je v porovnání se smlouvou o spolupráci nižší. Touto formou spolupracovala do února roku 2019 Strana zelených s Mladými zelenými, dokud toto memorandum nebylo jednostranně vypovězeno mládežnickou organizací v reakci na nesouhlas se stranickou politikou. V českém prostředí je častá absence formálních vazeb mezi organizacemi. Všem mládežnickým organizacím je však, byť nemají, s výjimkou MSD formální vazby s mateřskou organizací, na základě dohody, smlouvy či neformálních vztahů poskytnut přístup k orgánům strany.

Dalším podstatným faktorem je organizační struktura mládežnické organizace ve vztahu k organizační struktuře spolupracující politické strany. Mládežnické organizace, stejně jako

politické strany, se liší mírou organizačního rozvětvení, organizací na jednotlivých úrovních, pravomocemi stranických organu, ale rovněž právy svých clenu, která vyplývají z charakteru činnosti těchto orgánů. Mládežnické organizace čelí nižším požadavkům na jejich komplexnost ve srovnání se stanovami politické strany, přičemž míra detailnosti zpracování se rovněž u jednotlivých organizací liší, přestože vnitřní organizace stran je často podobná v rozdělení nižších organizačních úrovní (s jistou mírou zjednodušení). Pojetí organizační struktury v rámci mládežnické organizace by v případě institucionalizované strany se silnými formálními pouty na mládežnickou organizaci, mělo brát v potaz stranickou strukturu z důvodu usnadnění a zpřehlednění případné spolupráce s mateřskou stranou, kdy by spolupráce měla probíhat v rámci integrovaných, stabilních struktur. Podobnost mezi strukturami je tak brána za znak institucionalizace organizace. Lze konstatovat, že v souladu s následováním principu best practice mládežnické organizace svou vnitřní strukturou do značné míry napodobují rozdělení mateřské strany, s jistou mírou zjednodušení komplexnosti této struktury, která je očekávatelná. Nicméně i přes podobnost struktur a přihlášení ke stejným hodnotovým cílům se dají ve stanovách mládežnických organizací identifikovat rozdíly, které jsou nejpatrnější tam, kde je vztah s mateřskou organizací slabší, případně jsou-li mládežnické organizace – např. TOP tým volí pro uspořádání svých vnitřních poměrů zcela odlišnou formu, kdy členy jsou spolky organizované na krajské (místní) úrovni, podléhající schválení mateřské strany. Tento požadavek je zcela ojedinělý a ukazuje na velkou stranického rozhodování ve věci přidružené organizace. Každý z členů má právo používat název spolku, čímž tento koncept připomíná systém strany franšizového typu. Otázka stáří mládežnické organizace může nabídnout zčásti vysvětlení pro některé dílčí charakteristiky organizační struktury. Předpoklad, že mladší organizace vykazuje nižší míru institucionalizace, je přijímán proto, že tyto organizace jednoduše neměly prozatím v praxi upravit všechny své struktury tak, aby byly odolné vůči destabilizujícím vlivům, a současně dostatečně pružné, aby na ne dokázaly reagovat. Ve zkoumaném vzorku však mladší mládežnická organizace KDU-ČSL se shodovala s organizační strukturou mateřské strany více, než organizace mladší. Míra organizační podobnosti mládežnických organizací a jejich politických stran tak ve zkoumaném vzorku odpovídala spíše blízkost mládežnické organizace a strany z hlediska uznání organizace stranou a míře kooperace, kterou tyto organizace a strany vykazovaly.

Všechny mládežnické organizace zahrnuté ve výzkumném vzorku vykazovaly aktivity prováděné ve prospěch strany, kterými se snažily podpořit činnost této strany, a současně

důraz na mobilizaci mladých jedinců, a snahu o povzbuzení jejich zájmu o politiku prostřednictvím propagace myšlenek či pořádání akcí pro veřejnost. V rámci institucionalizace politických stran postupem času dochází nejenom k naplňování podpůrné funkce, kterou mládežnické organizace plní a posilování institucionalizace politických stran prostřednictvím zakotvení těchto stran v určitém segmentu voličstva, ale i k institucionalizaci samotných organizací. Vzhledem k jejich věkovému omezení je samozřejmé, že dochází k pravidelné výměně lídrů i celého osazenstva, avšak i přes to tyto organizace získávají hodnotu pro jejich členy samy o sobě – důkazem může být případ Mladých zelených a případného budoucího uchování organizace pak spíše může svědčit o nahrazení funkce podpůrné struktury formou společenského aktivismu, odkazujícímu navíc ke stranám mimo české politické spektrum. Současně všechny mládežnické organizace ve vzorku prošly s výjimkou Mladých zelených a TOP týmu procesem oddělování a štěpení, organizační diskontinuita je proto jednou z důležitých otázek v případě zkoumaných mládežnických organizací. Vnímání organizační diskontinuity organizací lze pojmut dvojím způsobem – (1) organizace musí být schopna se přizpůsobit vnějším, ale i vnitřním vlivům. Schopnost překonat komplikace v podobě vnitřní nestability je tak možné vnímat jako ukazatel vysoké úrovně institucionalizace. Dále je možné pojmut vnitřní štěpení jako rys odkazující na nízkou míru institucionalizace. Vzhledem k tomu, že organizace KDU-ČSL (MKD), ODS a ČSSD překonaly oštěpení části členstva, jedná se o instituce, které mají hodnotu pro své aktéry.

Konflikty mezi stranou a mládežnickou organizací na základě názorového nesouladu není ničím neznámým. Vzhledem k tomu, že rozvětvenější organizační struktura může přinášet vstup více politických aktérů do politické sféry, a tím hrozit multiplikací center vlivu, mládežnické organizace se rovněž nezřídka pasují do role ochránců ideové čistoty strany (Dubois, 2014: 5), jak dokazují příklady jak dokresluje i případ rozštěpení MKD a následné zřízení dvou mládežnických organizací KDU-ČSL, ukončení spolupráce s mateřskou stranou u Mladých zelených a do jisté míry i MSD, zejména současných Idealistů, kteří se z MSD vydělili. Politické stany je možné chápat jako „*komplexní asociace uskupení dílčího charakteru, působících v interakci*“ (Lagroye, 2002a: 295), přičemž tato skutečnost obnáší i možnost názorové diskrepance s mateřskou organizací. Samotná dílčí uskupení pak Lagroye chápe jako fenomén vyskytující se v politických stranách, který podléhá stigmatizaci frakcionalismu. Tyto skupiny mohou vznikat např. na základě společného původu této

skupiny, specifických modalit socializace členů či zvláštních společných zájmů, jak ukazuje Jacques Lagroye na příkladu komunistických stran (Lagroye, 2002b).

Vzhledem k překryvu členství mládežnických organizací a politických stran je tak v případě názorové diferenciaci možný náhled na mládežnickou organizaci s odlišnou ideovou orientací jako na názorovou frakci uvnitř strany. Otázka ideové propojenosti pak byla zařazena i proto, že vnitřní koherence politických stran dle některých autorů odkazuje na vyšší míru institucionalizace strany. Tato organizace je nezbytně příbuzná s ideologickou orientací politické strany, v jejímž rámci mládežnická organizace vzniká, avšak tato ideová příbuznost nemusí být, a v části případů ve sledovaném vzorku ani není absolutní. I přes názorovou a ideovou příbuznost, kterou mládežnické organizace sdílejí se svými mateřskými organizacemi, mládežnické organizace vykazují názorové odlišnost, které pak mohou pomoci dokreslit jejich charakter jako dílčí skupiny, utvořené na základě společné socioekonomické charakteristiky a názorové orientace, případně dalších charakteristik jako u Mladých lidovců, kteří explicitně cílí na studenty.

Všechny mládežnické organizace s výjimkou Mladých zelených, kteří od února 2019 nespolupracují dále se Stranou zelených, v posledních volbách do Evropského parlamentu měli své zástupce na kandidátních listinách mateřských stran. Mládežnické organizace se podílí na personální dostupnosti svou rekruční a stabilizační funkcí. V období, kdy je členství politických stran v návaznosti na mizení tradiční masové strany na ústupu, mládežnické organizace může fungovat jako vhodná přípravná organizace pro budoucí vstup do politické strany. Očekávatelná je i praxe stran, kdy se jejich zástupci v parlamentu rekrutují z bývalých členů mládežnických organizací, které jim poskytly průpravu, síť kontaktů a praktické znalosti o chodu mateřské strany, které je nevyhnutelně zvýhodňují pro tyto pozice. Politické strany tak umožňují svým mládežnickým organizacím přístup na kandidátní listiny.

6.1. Shrnutí

Všechny mládežnické organizace, zahrnuté do výzkumu, vykazovaly tendence plnění stabilizační funkce pro politické strany. Navazují jako zprostředkovatel / linkage vztah s mateřskou stranou, a současně vztah k veřejnosti, kdy agregují zájmy určité skupiny potenciálních voličů. Politické strany, které jsou institucionalizované, by tak měly mít zájem udržovat s těmito organizacemi úzký vztah formalizovaného, ve kterém si tato strana a její mládežnické organizace budou vzájemně prospěšné. Politické strany však, v českém

prostředí, sice oceňují účast mládežnických organizací na aktivitách strany, jako jsou např. kampaně, avšak nemají zájem o důkladnější včlenění těchto organizací do svých struktur. Formální vztah s politickou stranou tak v období 2015-2019 ze zkoumaného vzorku vykazovala pouze jedna politická strana, Československá strana sociálně demokratická. Přestože mládežnické organizace se díky socializační a rekrutační funkci podílejí na budoucí podobě politických stran, na základě vývoje vztahů s vedením strany je pak očekávatelné, že tyto mládežnické organizace mohou být stejně jako podpůrná struktura vnímány jako potenciální nebezpečí pro politickou stranu.

6.2. Summary

All the youth political organizations, that were included in his research, aimed to provide its political parties with the function of party stabilization, They acted as a mediator between political party and the defined part of society. There is an assumption, that institutionalized political party wants a strong and durable relationship with the affiliated organization because of its mutually beneficial functions. Moreover, these parties should also aim to formalize this relationship via its statutes. However, in the Czech Republic there is a strong tendency toward omitting this form of relationship as the parties prefer more informal relations. This diploma thesis discovered, that in the only youth political organization with formal ties to its maternal organization was Young Social Democrats. Even though these youth political parties act like a support structure, they can be also perceived by political party as a potential source of instability and danger.

7. Použité zdroje

7.1. Knihy

BARGEL, Lucie. Jeunes Socialistes, Jeunes UMP. Lieux et processus de socialisation politique. 1. vyd. Paříž: Dalloz, 2009a. ISBN 978-2-247-08649-8.

Van BIEZEN, Ingrid. Political Parties in New Democracies. Party Organization in Southern and East-Central Europe. 1. Vyd. Hampshire: Palgrave MacMillan, 2003. ISBN 978-14039-0307-5

BOYELLER, Nicole. *New Parties in Old Systems. Persistence and Decline in Seventeen Democracies*. Vyd. 1. Oxford: Oxford University Press, 2013. 0199646066

DALTON, Russell J. FARRELL, David M. MCALLISTER, Ian. *Political Parties & Democratic Linkage. How Parties Organize Democracy*. Vyd. 2. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN 978-0-19-967496-1

DUVERGER, Maurice. *Politické strany*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-2568-3

GAITI, Brigitte. Entre les faits et les choses. La double face de la sociologie politique des institutions. In: COHEN, Antonin et al. *Les formes de l'activité politique*. Vyd. 1. Paříž: Presses Universitaires de France, 2006. ISBN 9782130551508

HUNTINGTON, Samuel P. Political Order in Changing Societies. Vyd. 1. London: Yale University Press, 1968. ISBN 0-300-01171-7.

JANDA, Kenneth. *Political Parties: A Cross-National Survey*. Vyd. 1. New York: The Free Press, 1980. ISBN 0-02-916120-7.

KATZ, Richard S. MAIR, Peter. Party Organizations: From Civil Society to the State. In KATZ, Richard S. MAIR, Peter. *How Parties Organize: Change and Adaptation in Party Organization in Western Democracies*. Vyd. 1. London: Sage, 1994. ISBN 9780803979611.

KATZ, Richard S. MAIR, Peter. *Party Organizations: A Data Handbook on Party Organizations in Western Democracies, 1960-90*. Vyd. 1. London: Sage, 1992. ISBN 9780803987838.

LAGROYE, Jacques. *Sociologie Politique*. Vyd. 4. Paris: Presses de Science Po, 2002a. ISBN -7246-0905-0.

LAWSON, Kay. When Linkage Fails. In: LAWSON, Kay. MERKL, Peter H. *When Parties Fail: Emerging Alternative Organisations*. Vyd. 1. New Jersey: Princeton University Press, 1988. ISBN 0-691-07758-4.

OFFERLÉ, Michel. *Les Partis Politiques*. Vyd. 9. Paris: Presses Universitaires de France, 2018. ISBN 978-2-13-080390-4.

PANEBIANCO, Angelo. *Political parties: organization and power*. Vyd. 1. Cambridge: Cambridge University Press, 1988. ISBN 10: 052131401.

POGUNTKE, Thomas. *Parteiorganisation im Wandel, Gesellschaftliche Verankerung und organisatorische Anpassung im europäischen Vergleich*. Vyd. 1. Springer Verlag, 2000. ISBN 9783322963918.

RÖMELLE, Andrea. IGNAZI, Piero. FARRELL, David M. The Prevalence of Linkage by Reward in Contemporary Parties. RÖMELLE, Andrea, IGNAZI, Piero; FARRELL, David M. *Political Parties and Political Systems: The Concept of Linkage Revisited*. Vyd. 1. Westport: Praeger Publishers, 2005. ISBN 0-275-98105-3.

SELZNICK, Philip. *Leadership in Administration. A Sociological Interpretation*. Vyd. 2. London: University of California Press Ltd., 1957, ISBN 0-520-04994-2.

7.2. Odborné články

ARTER, David. KESTILA-KEKKONEN, Elina. Measuring the extent of Party Institutionalisation: The Case of a Populist Entrepreneur Party. *West European Policies*, 2014. Vol. 37, no. 5, p. ISSN 0140-2382.

BARGEL, Lucie. Apprendre un métier qui ne s'apprend pas. Carrières dans les organisations de jeunesse des partis. *Sociologie*, 2014. Vol. 5, no. 2, p. 171-187.

BARGEL, Lucie. Les organisations de jeunesse des partis politiques. *Agora débats/jeunesses*, 2009. Vol. 2, no. 52, p. 75—88.

BARGEL, Lucie. S'attacher à la politique. Carrières de jeunes socialistes professionnels. *Sociétés contemporaines*, 2011. Vol. 11, no. 84, p. 89-102.

BLÖSS, Thierry. FERONI, Isabelle. Jeunesse: objet politique, objet biographique. *Enquete*, 2005. No. 6, p. 1-22.

DECHEZELLES, Stéphanie. Des partis et des jeunes. Les droites juvéniles dans l'Italie de Berlusconi. *Histoire&Politique*, 2008. Vol. 1, no. 4, p. 1-13.

HALLIN, Daniel. C. MANCINI, Paolo. Systémy médií v postmoderním světě: Tři modely médií a politiky. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 368 s. ISBN 978-80-7367-377-2.

KATZ, Richard. Party as linkage: A vestigial function? *European Journals of Political Research*, 1990. Vol. 18, no. 6., 143-161. ISBN 1475-6765.

LAGROYE, Jacques. L'institution en pratiques. *Swiss Political Science Review*, 2002b. Vol. 8, no. 3/4, p. 114128.

LEVITSKY, Steven. Institutionalization and Peronism. *Party politics*, 1998. Vol. 4, no. 1, p. 77-92. ISSN 1354-0688.

PEDAHZUR, Ami. BRICHTA, Avraham. The Institutionalization of Extreme Right-wing Charismatic Parties: A Paradox? *Party Politics*, 2002. Vol. 8, no. 1, p. 31-49. ISSN 1354-0688.

POGUNTKE, Thomas. SCARROW, Susan, E. WEBB, Paul, D. Party rules, party resources and the politics of parliamentary democracies: How parties organize in the 21st century. *Party Politics*, 2016. Vol. 22, no. 6, p. 661-678.

RANDALL, Vicky. SVASAND, Lars. Party Institutionalization in New Democracies. , 2002. Vol. 8, no. 1, p. 5-59. ISSN 1354-0688.

RECCHI, Ettore. L'Entrée en politique des jeunes Italiens: Modeles explicatifs de l'adhésion partisane. *Revue française de science politique*, 2001. Vol. 51, no. 1-2. p. 155-174.

RECCHI, Ettore. Politics as Occupational Choice: Youth Self-Selection for Party Careers in Italy. *European Sociological Review*, 1999. Vol. 15, no. 1, p. 107-124.

SANCHEZ, Céline. Pour conquérir les jeunes, faut-il faire moins de politique? La Jeunesse communiste sous le Front populaire. *Histoire&Politique*, 2008. Vol. 1, no. 4, p. 10.

7.3. Závěrečné práce

KRŇÁVEK, Petr. *Mladí křesťanští demokraté*. Brno, 2008. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Katedra politologie. Vedoucí práce PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

7.4. Pracovní listy a příspěvky konferencí

BASEDAU, Matthias. STROH, Alexander. *Measuring Party Institutionalization in Developing Countries: A New Research Instrument Applied to 28 African Political Parties*. GIGA Research programme. working paper. 2008.

DUBOIS, Mathieu. *La construction des jeunes générations dans les organisations de jeunesse politique en France et en RFA dans les années 1960-1970*. 2014, p. 1-6.

HARMEL, Robert. SVASAND, Lars. MJELDE, Hilmar. *Party Institutionalization and De-institutionalization: Concepts and Indicators*. Working paper pro konferenci ECPR, Pisa. Duben 2016

POGUNTKE, Thomas. SCARROW, Susan, E. WEBB, Paul, D. *Political Party Database Project*, 2016.

POGUNTKE, Thomas. *Parties Without Firm Social Roots? Party Organisational Linkage*. 2002. Working paper 13. Keele European Parties Research Unit.

7.5. Tiskoviny organizací

Ventil. *Časopis Mladých sociálních demokratů*. Praha, červen 2015 [cit.2019-07-29]
Dostupný z <http://www.mladi.cz/file/Qs41c/Ventil-cerven-2015.pdf>

Ventil. *Časopis Mladých sociálních demokratů*. Praha, březen 2017 [cit.2019-07-29].
Dostupný z <http://www.mladi.cz/file/La61c/ventil2017-fin-online.pdf>

25 let Mladých konzervativců. Praha: 2016 [cit.2019-07-29]. Dostupný z <http://konzervativci.cz/wp-content/uploads/2016/10/%C4%8Ctvrstolet%C3%AD-MK-web.pdf>

7.6. Elektronická média

Aktuálně. *Mládež pěti politických stran se spojila. Komunisty ani ANO mezi sebe nechtějí*. 20. 11. 2015. [cit.2019-07-29]. Dostupný z <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/mladeznicke-organizace-peti-politickyh-stran-se-spojily-kom/r~85006ad48df811e5a405002590604f2e/>

Flowee. *Mladí zelení o Praze: Ať má naše data radši Ropid než korporace*. 21. února 2019. [cit.2019-07-29]. Dostupný z <https://www.flowee.cz/floweecity/praha/5960-mladi-zeleni-o-praze-at-ma-nase-data-radi-ropid-nez-korporace>

Parlamentní listy. *Lidovci se hádají se svými mládežníky. Jsou prý moc křesťanští*. 31. května 2013. [cit.2019-07-29]. Dostupný z

<https://www.parlamentnilisty.cz/politika/senat/Lidovci-se-hadaji-se-svymi-mladezniky-Jsou-pry-moc-krestansti-273887>

Parlamentní listy. Mladí lidovci: Jsme alternativou pro mladé konzervativní voliče. 7. září 2010. [cit.2019-07-29]. Dostupný z <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Mladi-lidovci-Jsme-alternativou-pro-mlade-konzervativni-volice-174586>

Respekt. *Kdo je Ladislav Bátora? Profil muže, který chtěl na ministerstvo školství.* 5. března 2011. [cit.2019-07-29]. Dostupný z <https://www.respekt.cz/tydenik/2011/9/akce-batora>

7.7. Elektronické příspěvky

KDU-ČSL, *Mladí lidovci se chtějí více zapojit do veřejného života*, 2018

Mladí zelení. *Mladí zelení na svém sněmu vypověděli memorandum se Stranou zelených.* 19. února 2019.

TOP 09. *TOP 09 má oficiálně svoji mládežnickou organizaci.* 4. dubna 2017.

Newsletter ČSSD. *Nové stanovy otevírají ČSSD bránu do 21. století.* 1. února 2019.

7.8. Dokumenty

Asociace mládežnických politických stran. *Stanovy Asociace mládežnických politických stran*, 2015.

Česká strana sociálně demokratická. *Stanovy České strany sociálně demokratické*, 2019.

KDU-ČSL. *Stanovy KDU-ČSL*, 2019.

Mladí konzervativci. *Stanovy Mladých konzervativců*, 2017.

Mladí konzervativci. *25 let mladých konzervativců*, 2016.

Mladá konzervativci. *Programové prohlášení mladých konzervativců*, 2006b.

Mladí křesťanští demokraté. *Stanovy Mladých křesťanských demokratů*, 2014.

Mladí lidovci. *Stanovy Mladých lidovců*, 2018.

Mladí sociální demokraté. *Stanovy mladých sociálních demokratů*, 2018.

Mladí zelení, *Stanovy Mladých zelených*, 2018.

Občanská demokratická strana. *Stanovy Občanské strany demokratické*, 2015.

Strana zelených, *Stanovy Strany zelených*, 2019.

TOP 09. *Stanovy TOP 09*, 2017.

TOP tým. Stanovy spolku, 2017.

7.9. Ostatní

Projev Milana Vyskočila na kongresu ODS. 2019.

8. Seznam použitých zkratek

ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
MK	Mladí konzervativci
MKD	Mladí křesťanští demokraté
MSD	Mladí sociální demokraté
ODS	Občanská demokratická strana

Teze Diplomové práce

Projekt diplomové magisterské práce

Zdůvodnění výběru práce

Téma mládežnických organizací politických stran bylo autorkou diplomové práce zvoleno na základě skutečnosti, že problematika mládežnických organizací je spíše nedostatečně zastoupena v současném českém politologickém výzkumu, ať už z důvodu absence teoretické literatury, na jejímž základě by bylo možné soustavnější výzkum rozvinout, nebo z důvodů jiných. Tematikou mládežnických organizací se v dlouhodobějším časovém horizontu zabývá obor sociologie, jemuž právě platforma těchto organizací poskytuje vhodný výchozí bod pro zkoumání forem sociálního kapitálu, zejména z hlediska statků/výhod, jež přináší svým držitelům (v tomto případě mladým aspirantům na budoucí angažování se na významnějších postech národní politiky) přináší. Výhradně tématu mládežnických organizací politických stran se však v oblasti politologie žádný autor nevěnuje soustavně, přestože jsou tyto přidružené organizace důležitou složkou stranického života, a to nejen z toho důvodu, že se z jejich řad rekrutují budoucí čelní představitelé strany (což samo o sobě představuje téma spíše sociologické), ale také proto, že struktura konkrétní mládežnické organizace, a zkoumání její struktury a propojenosti s mateřskou stranou, může být do jisté míry vypovídající nejen o charakteru mládežnické organizace, ale o mateřské straně jako takové. Výběr téma práce se tedy řídil snahou představit mládežnické organizace jako jednu z podstatných organizačních složek politické strany, jež by neměla unikat pozornosti politické vědy.

Předpokládaný cíl

Plánovaným cílem diplomové práce bude na pozadí teorie institucionalizace a zkoumání podob organizace politických stran představit vnitřní strukturu mládežnických organizací a jejich propojenost se stranou mateřskou z hlediska organizačních struktur, míry kooperace a personálních vazeb. Práce by měla alespoň částečně poskytnout doposud chybějící analýzu mládežnických organizací politických stran v České republice, jejich struktury a jejich propojení s mateřskou stranou co se týče personálních, organizačních a ideových vazeb nikoli na základě případu místní organizace, ale pokud možno vyvodit obecné závěry, jež by bylo možné aplikovat na danou stranu bez ohledu na místní příslušnost organizace. Současně jedním z cílů práce je zařadit problematiku mládežnických organizací politických stran do vhodného teoretického rámce. Předmětem výzkumu bude pak primárně organizační propojenost a kooperace s danou stranou, ideová propojenost a prezentace myšlenek dané strany, resp. osvojení si programu politické strany danou mládežnickou organizací, a to v období let 2015-2017 za účelem přinést nejaktuálnější možnou analýzu jejich podoby. Data vzešlá z výzkumu budou porovnána s cílem určit míru propojenosti v komparativní perspektivě. Tato propojenost může nabývat forem spolupráce v předvolební kampani, šíření programu dané strany mezi specifický segment společnosti, podpora aktivit strany,

rozšiřování členské základny apod., přičemž výchozím předpokladem je tvrzení, že míra propojenosti je přímo úměrná míře institucionalizace strany.

Metodologie práce

Za účelem sběru dat bude v rámci práce využita obsahová analýza dostupných materiálů, týkajících se mládežnické organizace, tedy obsah dokumentů zveřejněných na jejich internetových stránkách (stanovy organizace, případně dostupný stranický tisk dané organizace, příspěvky uveřejněné na oficiálních profilech organizace na sociálních sítích) a dále pak polostrukturované rozhovory s členy mládežnických organizací. Dělicí linie mezi jednotlivými představenými mládežnickými organizacemi pak vychází ze seznamu členů Asociace mládežnických politických organizací, sdružující šest mládežnických organizací politických stran v České republice. Práce se zaměří na členy Asociace, tedy na Mladé konzervativce, Mladé křesťanské demokraty, Mladé lidovce, Mladé sociální demokraty a Mladé zelené. Vzhledem k tomu, že práce se zaměřuje na současnou podobu organizací, zkoumána bude jejich podoba zejména v období 2015-2017, tedy počínaje rokem, kdy byla Asociace založena, do současnosti. Výsledky výzkumu budou interpretovány s využitím teorie institucionalizace, a to s cílem detailněji osvětlit jak fungování samotných organizací, tak aspekty a míru jejich propojenosti s danou stranou. Vzhledem ke skutečnosti, že se nejedná práci zaměřující se na geograficky vymezený případ jedné konkrétní municipality/kraje a její místní organizace, je hlavním cílem práce představit převažující tendence v českém stranickém prostředí ve vztahu k jejich organizacím.

Charakteristika tématu

Plánovaná diplomová práce se tematicky řadí mezi práce věnující se teorii politických stran a teorii institucionalizace. Výše zmíněné cíle, zejména zjištění míry propojenosti a současně distinkčních znaků, jež odlišují dané organizace, řadí práci do kategorie prací zabývajících se stranickými organizacemi. Samotné mládežnické organizace coby přidružené organizace politických stran jsou inherentní součástí struktur dané strany, a jejich cíli na aktivní zapojování mládeže, případně sympatizantů strany, nejčastěji ve věkovém rozmezí 15-35 let, do politického a stranického života, přičemž jejich hlavními deklarovanými cíli je vzdělávání a přispívání k fungování občanské společnosti. V rámci své působnosti se tak podílejí se na formování budoucích politických aktérů země, ale současně vzhledem k faktu, že organizace se stranou úzce kooperuje, poskytují prostor pro zkoumání podob organizací politické strany. Mládežnické organizace politických stran v České republice jsou charakterizovány různou měrou propojenosti, jež vychází zejména z praxe fungování jednotlivých organizací a míry institucionalizace dané strany. Fakt, že v roce 2015 byla založena Asociace mládežnických politických organizací, může být interpretován nejen jako případné potvrzení teze, že na mládežnické organizace je možné nahlížet jako na neopomenutelnou politickou platformu, ale současně jako znak institucionalizace těchto organizací vyjádřenou potřebou vytvoření zastřešující organizace.

Předpokládaná struktura práce

Úvod

Teoretický rámec

Teorie institucionalizace

Stranické organizace

Použitá metodologie

Metoda polostrukturovaných rozhovorů

Kvalitativní obsahová analýza

Mládežnické organizace v ČR: vznik, vývoj a vnitřní fungování

Mladí konzervativci

Mladí křesťanští demokraté

Mladí lidovci

Mladí sociální demokraté

Mladí zelení

TOP Tým

Vztah mládežnických organizací a politických stran v letech 2015-2017

Srovnání a interpretace výsledků

Základní literatura

Fiala, Petr. Strmiska, Maxmilián. *Teorie politických stran*. Brno, Barrister & Principal, 1998

Panebianco, Angelo. *Political parties: organization and power*. Cambridge: Cambridge University Press, 1988

Duverger, Maurice. *Politické strany*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016

Šimíček, Vojtěch (ed.) *Mládežnické organizace politických stran v České republice*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 1999

Katz, Richard S., Crotty, William J. (ed.) *Handbook of party politics*. London, SAGE, 2006

Bureš, Jan, Jakub Charvát, Petr Just, Martin Štefek. *Česká demokracie po roce 1989*. Praha, Grada Publishing, 2012

LEWIS, Palu G. *Party Structure and Organization in East-Central Europe*. Aldershot, Edward Elgar, 1996

van BIEZEN, I.: On the Internal Balance of Party Power: Party Organizations in New Democracies [online]. *Party Politics*. Vol. 6, No. 4, 2000. Pp. 395-417.

RANDALL, V. SVASAND, L.: Party Institutionalization in New Democracies [online]. *Party Politics*, Vol. 8, No. 1. 2002. Pp. 5-29.